БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гараба

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 6 (10067) | 1963 оной январиин 8, вторник | Сэн 2 мүнгэн

...гэй парткомуудай гол зорилго

...үйлэдбэриин уп... ...тийна конферен... ...тийна шэнэ ко...

...а органуудые ...н ушар хадаа ...һэлгэһэн яба... ...ЦК-гай нояб... ...дхэбэриин ёһоор ...энэ парткомууд ...баримталһан ...бэелүүлхэ үүр... ...нгоо талаар, ...өө онол аргын, ...нжэ шанарай ...омуудһаа тад ...артийна эдэ шэ... ...н зоной этигэл ...б ажал хэрэгээ... ...ка, мэргэжэл ша... ...йн хүнүүд мүнөө ...л партиингаа ...үсэбүүдые бэе... ...элдэ эдэбхи үүс... ...ригтойгоор орол...

...ргэл—гол шуха... ...артийна комите... ...эгшэд энэ гол ...н оролдожо бай... ...нис байгуулал... ...йлынь — эконо... ...хүнэй ажаһууда... ...олон ухаан сэдь... ...байгуулхын тү... ...гэжэ үдэр, һүни... ...ёһотой» гээд нү... ...КПСС-эй ЦК-гай ...дээрэ хэһэн элид... ...н тэмдэглээ һэн. ...риин управлени... ...комуудай хэхэ, ...ехэ, улам ха... ...хой.

...артийна органи... ...ы коммунистнуу... ...дай хүсэл орол... ...овхозуудай урда ...болон холын ха... ...дые шиидхэлгэдэ ...Нэн түрүүн хү... ...дбэриие хүгжөөн ...таряа, мяха, һү, ...д эдеэ хоолой, ...үүдые элбэг дэл... ...рэндөө худалдаха ...э гээшэ хүдөөгэй ...й, партийна эхин ...гол шухала ха... ...алхы гол зорилго ...н тухай дэлгэрэн... ...рэлдөөнүүд манай ...партийна конфе... ...болоһон байна. ...делегадууд түрэл ...ральна Комитедэй ...й шиидхэбэринүү... ...һайшааха зуу... ...дэ тохёолдоһон ...а, тэдэнэй түлөө ...хурсаар, үнэн ...э, ашаглагдаагүй ...аа элирхэйлэн то... ...нхи дайшалхы зо... ...алаа.

...риин управлениин ...щи партийна орга... ...ин шэнжэ барим... ...айгуулха тухай ...й шиидхэбэриие ...айшаагаад, хүдөө ...үүдые бүри ехээр ...хэмжээнүүдые ха... ...о энэ управлениин ...янган центнер мя... ...нган центнер һү, ...ноохо, 130—140 ...ороохо гүрэндэ ху... ...идээ. Тиихэдэ эн... ...колхоз мяха абаха ...гэһэн тодорхой ...идо дүүргэхэ уял... ...ехэтэй тэмсэл дэл... ...Хорини управле... ...үнгэрһэн жэл га... ...шэнээр хубаарил... ...үгэдэг шэниисэ, ...курузын талмайе ...ашаар 1,5 мил... ...ороохо гүрэнэйн... ...агалаа. Мүн мүнөө ...мэ ехэтэй эдэ ур... ...ехээр таригдахаар ...шээнь, Хэжэнгын ...н жэлнүүдэй тур... ...тарилга 10 мян... ...ахеер түсэблэнхэй. ...элнууд хаа хаана... ...ажа, тэдэнээ бодо... ...бэелүүлхын түлөө ...нэ жэлэй түрүү...

шын үдэрһөө үргэнөөр дэлгэржэ эхилэнхэй.

Гэхэтэй хамта, республикымнай олонхи колхоз, совхозууд малай ашаг шэмэ абаха талаар нёдондо жэлэйнгээ түсэб, уялгануудые дүүргээгүй. Энээнэй гол шалтагаануудай нэгэн гэхэдэ, урдань байһан райкомууд хүдөө ажахын үйлэдбэриие халирхайгаар, юрэнхы тэдыгээр хүтэлбэрилдэг, колхоз, совхозуудай экономикые гүнзэгыгөөр, тодорхойгоор мэдэдэггүй, тиимэһээ тодорхой һайнаар ударидаха аргашье үгы байгаа. Мүнөөнэй шэнэ парткомууд энэ дутагдалһаа зайсуулагданхай гээшэ. Юуб гэхэдэ, үйлэдбэриингөө шэнжээр байгуулагдаһан партийна органууд колхоз, совхозуудай экономикотой сэхэ холбоотой, саг үргэлжэ тэндэ хүдэлжэ байха, тиимэһээ ажахыгаа гүнзэгыгөөр мэдэжэ байха, гараһан дутагдалнуудые саг дарыдань усадхажа, шэнэ зорилгонуудые түргөөр шиидхэжэ байха аргатай ха юм. «Партийна органуудай эмхидхэлэй шэнэ байгууламжа болбол үйлэдбэриин экономико болон техникые гүнзэгыгөөр мэдэжэ байха, тодорхой зорилгонуудые зүбөөр шиидхэхэ шухала эрхэ байдал байгуулха юм» гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев ноябриин Пленум дээрэ хэлээ һэн.

Урдаа табигдаһан гол хараа шугамаа үлэмжэ һайнаар бэелүүлхын тула, партийна конференцинүүдэй делегадуудай захяа заабаринуудые гүйсэдөөр дүүргэхын тула шэнэ парткомууд түрүүшынгээ үдэрһөө эхилжэ эмхидхэлэй хүдэлмэриие һайнаар ябуулха уялгатай. Колхоз, совхозуудай партийна организацинуудта тодорхой туһаламжа, үдэр бүриин хүтэлбэри үгэжэ байха зэргэтэй, үйлэдбэридэ хабаатай нэгэшье асуудалые шиидхэнгүй гараха ёһогүй. Кадрнууд тухай, илангаяа хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд тухай онсо анхарал хандуулха шухала. Ажахын һалбари, участок бүхэндэ ажал хэрэгээ һайса мэдэхэ, харюусалгатай байһанаа гүнзэгыгөөр мэдэрдэг, эдэбхи үүсхэлтэй хүнүүд табигдаһан байгаа һаа, хэрэгнай урагшатай, амжалтатай байха гэһэн түрэл партиингаа заабари заашье мартажа болохогүй. Мүн ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие дэлисэ ехэтэйгээр, ажахын зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор ябуулха, хүн зоной ажаһуудалай, соёл культурын эрилтэнүүдые хүсэд дүүрэнээр хангахые оролдожо байха гээшэ партийна организацинуудай нэн түрүүнэй зорилго мүн.

Мүнөө сагта ажахын амжалта туйлаха хэрэг түрүү дүй дүршэлэй, эрдэм, наукын туйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлгэһээ сэхэ дулдыдадаг болонхой. Гэхэтэй хамта, энэ талаар манай олон колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, заримдаа партийна организацинуудшье хайхарамжагүй байдаг. Жэшээнь, үнеэдые оньһон аргаар һааха түхеэрэлгэнүүдые олон ажахынууд хэрэглэнэгүй, заримдаа тодхоһоншье һаа, шадажа ашагланагүй, залуу малые түргөөр шахан таргалуулха, мүн бусад олон ашаг ехэтэй түрүү дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Түсэб, уялгануудай дүүргэгдэдэггүйн гол шалтагаануудай нэгэн энээгээр тайлбарилагдана гэхэдэ алдуу болохогүй. Хуушарһан, һаад тойбо татадаг бүхы юумые түргөөр зайсуулжа, шэнэ, түрүү юумые, наукын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые ажахыдаа үргэнөөр нэбтэрүүлхэ ябадал шэнэ парткомуудай шухала уялгануудай нэгэн гээшэ.

Мүнөө колхоз, совхозуудай холын хараата түсэбүүдтэй сэхэ холбоотой хойшолуулашагүй хэрэгүүд хүлеэжэ байнхай: малай үбэлжэлгые эрхим һайнаар үнгэргэхэ, хабарай тарилгада түгэсөөр бэлэдхэхэ гэхэ мэтэ тодорхой зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ тухай бүхы партийна организацинууд оролдохо ёһотой.

Олониитын эдэбхи үүсхэл, социалис мүрысөөнэй эршэ хүсэ үргэнөөр бадаруулжа, хүдөө ажахын продуктнуудые абаха талаар шэнэ жэлдэ шэнэ амжалта туйлажа, Коммунис партиингаа, хүн зонойнгоо хүндэтэ этигэл найдабариинь харюулха гээшэ шэнэ парткомуудай, бүхы партийна организацинуудай нангин хэрэг мүн.

Өөһэдынгөөл үүсхэл оролдолгодо найдана

Алганатай нуурай баруун урда эрьеэр колхозой дүрбэдэхи отделениин хонишодой томодхогдоһон, ажахын тоосоондо ороһон нэгэ бригадын байранууд харагдана. Тэндэһээ үдэшэ үглөө, үдын сагташье һүрэг хонид аргаахан бөөгнэрһөөр уһалуури тээшэ субадаг юм. Мүнөө энэ нуур дээрэ нэгэ хүн шуумгайгаар хүдэлэн, соолго дээрэ уһанай хобоо заһажа байба. Энэмнай тус бригадын хонишон Ринчин-Доржо Гомбожапов гээшэ.

— Сайн, Ринчиндоржо Гомбожапович! Һонин юутэйбта? —гэхэлээрнай:

— Һайн даа! Мүнөө үдэшэ түрүүшынгээ хурьгадые абаабди. Табан сагаан хурьгатай болошоод, бүгэдөөрэн баяртай байнабди,—гээд саашань үргэлжэлүүлбэ:—Иигээдшье халуун хаһамнай ерээ. Һаянай захил газетэ, журналнууднай таһалгаряагүй, үдэр үдэртөө асарагдана. Пленумэйнгээ шиидхэбэринүүдые сүлөөтэй сагтаа сугларжа, зүбшэн хэлсэнэбди. Бии байгаа арга боломжонуудаа элирүүлнэбди. Эрхэ бэшэ шэнэ жэлдэ сабшалан дээгүүрээ наг шэбхэ горитойгоор гаргажа тарааха, саһа тогтоохо, хабартаа һайрамаар уһалхабди. Тиигэжэ баян бардам, шанар һайнтай үбһэ тэжээл бүри ехээр бэлдэжэ абаха зорилго урдаа табинхайбди,—гэжэ үнэн зүрхэнэйнгөө хүсэл эрмэлзэлгэ тухай хөөрэнэ.

Удангүй тус бригадын бригадир Цырендоржо Шарапов хонидоо тууһаар хүрэжэ ерэбэ.

— Шэнэ түл абалгада манай бригада үнинэй бэлдээ юм. Аяар зунай элдин сагһаа хониднай һайнаар адуулагдажа, намартаа тобир тарган байхадаа искусственна аргаар, шанартайгаар, яһала богонишье болзорто үрэжүүлэгдээ. Тиимэһээ мүнөө түрэхэ хониднай хүсэ шадалаар муу бэшэ. Жэлэй түрүүшын кварталда хонин бүриһөө хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ зорилго хүн бүхэнэй урда табяатай, түлжүүлжэ шадахашье бэзэбди гэжэ һананаб,—гээд тэрэ хөөрэбэ.

Үнэхөөрөөшье хонишод нёдондонойхитой жэшээлбэл үбһэ тэжээлээр элбэг баян, мүн бэшэшье талаараа бэлэдхэл һайнтай.

Тус бригадада хамта 1800 хонин харууһалагдана. Тэдэнь бултадаа шахуу хурьгалха юм. Хашаа, хорёонууд соогуурнь үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр зөөгдэжэ абтанхай харагдана.

Хонидой хурьгалха, тэдэнэйнь байха байранууд нарин нягтаар дулаалагдажа, хүсэд бэлэн болгогдонхой. Тиихэдэ Цырендоржо Дамбиевичай отарада хони, хурьгадай байха шэнэ хотон баригдажа, ханануудынь нүхэ һүбэгүй болотороо досооһоонь һайса шабаргдажа, дулаалагданхай. Гадна, эхэ хонидые, хурьгадые амяарлан хааха, ута, богони, үндэр набтар хаамжанууд болоод, уһалха, эдеэлүүлхэ хобоо, кормушканууд хүсэд хүрэхөөр түхеэрэгдээ.

Тэрэшэлэн хонишодой сэбэр, дулаахан һуухын тула өөһэдынь гэр байранууд һайтар дулаалагдажа, сагаадагдаад, электрын гэрэлээр, радио, газетэ, журналнуудаар дүүрэн хангагданхай юм.

Хонидойнгоо хурьгалха үедөө хүсэ тамираа алдахагүйн тула декабриин эхинһээ хойшо хээли ехэтэй болоошодыень газаагаа байлгажа, һайтар эдеэлүүлнэ. Хүсэ шадалаар һулашаг эхэ хонидые тусхай харууһанда байлгана. Байрануудта электрын гэрэл оруулагдажа, ажал хүдэлмэринь нилээд хүнгэдхэгдөө. Гадна колхоз хонишодтоо анхарал хандуулан, хүн бүхэндэ шэнэ дулаахан валенкануудые абажа үгэһэн байна.

— Бүхы түл түрэшэеэ гарза хоролтогүйгөөр абажа, шэнэ жэлдэ хонин бүриһөө хурьга түлжүүлээд, хонидойнгоо тоо толгойе эрид олошоруулха зорилготойбди. Тиимэ болохолоороо хямда сэнтэй мяха, нооһо элбэгээр абажа, гүрэндөө худалдаха байһамнай элитэ гэжэ Цырендоржо Шарапов хөөрэбэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэшье ажахын тоосоото тус бригада яһала бараг хүдэлжэ гараад, хонин бүриһөө 2,8 килограмм гэхэ гү, али хамта 50 центнер нарин, нарибтар нооһо хайшалжа, гүрэндэ тушаагаа. Даалгагдажа үгтэһэн 150 гектар сабшалангайнгаа талмайе модо, шулуунһаань сэбэрлээд, шадаха зэргээрээ наг шэбхэ гаргажа тараагаа. Тэрэнэйнгээ ашаар гектар бүриһөө 8 центнер эрхим шанартай үбһэ хуряажа, газаагаа һүрилэнхэй. Хонидтоо эдюулхэ 150 тонно кукурузын шэмэтэ силос даражa абаад, 43 гектар газарһаа 300 центнер хүхэ ногоон зелёнко, хони хурьгадтаа эдюулхэ талха таряанай зүйл бэлдээ юм.

Хоорондоо эбтэй эетэйгээр ажалладаг бригадын хонишод «энэ жэлдэ хонин бүриһөө хурьга заабол абаха, 3 килограмм нооһо хайшалха зорилгоёо бэелүүлхэ байхабди» гэжэ найдамтайгаар мэдүүлнэ.

Тиихын түлөө бүхы арга боломжонууд, эрхэ байдал Цырендоржо Шараповай томодхогдоһон, ажахын тоосоондо ороһон энэ бригадада бии.

В. Будажапов.

Сэлэнгын Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй хизаар, область, округ, район, город, хүдөөгэй болон поселогуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй һунгалта үнгэргэхэ тухай

РСФСР-эй Верховно Соведэй эрхэ түлөөлэлгын 1963 оной мартын 1-дэ, хизаар, область, округ, район, город, хүдөөгэй болон поселогуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй эрхэ түлөөлэлгын 1963 оной мартын 5-да гүйсэхэ байһан дээрэһээнь, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

РСФСР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй хизаар, область, округ, район, город, хүдөөгэй болон поселогуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй һунгалтые 1963 оной мартын 3-най воскресенидэ үнгэргэхэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ИГНАТОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь С. ОРЛОВ.

Москва, 1963 оной январиин 5.

Түл абаха асуудал — бригадын совет дээрэ

Уужам элдин Хэрээтэ нютагта үдэшын боро хараанаар хүрэжэ ерэбэбди. Эндэхи Ждановай нэрэмжэтэ колхозой правлениин сонхонуудһаа электрын гэрэл яларан харагдаба. Орон гэхэдэ, үргэн ехэ стол тойроод хүн зон олон, шэнэ газетэ, журнал хаража байбад. Эдэмнай колхозой хоёрдохи бригадын хонишод бригадынгаа соведтэ сугларанд байгаа.

Уланшьегүй бригадир Рабдан Бадмаев бригадынгаа соведые нээжэ, малай үбэлжэлгын хэр зэргээр ябажа байһан тухай, түл абалгые ямар бэлэдхэлтэйгээр угтажа байһан тухайдаа хэлэхыень ахалагша хонишодто дураадхаба.

— Хэнэйшье мэдэһээр мүнөө малай үбэлжэлгэ түлэг ябажа байна. Минии даажа байһан 408 эхэ хонид хэзээ хэзээнэйхиһээ тобир тарган ондо орохоор. Зунай, намарай элдин сагта хонидоо үглөөгүүр эртэ бэлшээридэ гаргажа, үдэшэ орой болотор адуулдаг һэмди. Нёдондо 100 эхэ хонин бүриһөө 86 хурьга абаһан һаа, мүнөө жэл нэгэшье хурьга гарзада оруулангүй, зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга түлжүүлхэбди. Хонидой хурьгалха байранууд нарин һайнаар заһабарилагданхай. Манай отарада дүй дүршэл ехэтэй хонишод хүдэлдэг гээшэ. Жэшээлхэдэ, Бадмажап Сахияев, Цырма Цыдыпова, Цырма Цоктоева гэгшэд бии,—гээд ахалагша хонишон Даба Номликов элидхэбэ.

— Манай отарада хамта 397 эхэ хонин январь һарада хурьгалхаар үрэжүүлэгдэнхэй. Зундаа хэды хоноод лэ бэлшээрээ һэлгэдэг, намартаа хагдаар элбэг газар бэдэржэ адуулдаг байгаабди. Тиимэһээ хониднай хүшэ тамир һайнтай. 445 центнер эрхимээр абтаһан үбһэтэйбди. Тэрэнһээ гадна гүйсэд хүрэхэ кукурузын силос бии. Үнгэрэгшэ жэлдэ отара дээрэмнай олохон хурьган гарзалһан юм. Тэрэ алдуугаа мүнөө жэл дабтахагүйн тулада нилээдгүй ажал хээбди. Энэ жэл хонин бүриһөө хурьга абаха аргатайбди,—гэжэ ахалагша хонишон Базар Дугаров мэдүүлбэ.

— Нюуха нюусагүй, сэхыень хэлэхэдэ, жэлһээ жэлдэ ехэ уялга абаад лэ, үнэн дээрээ 100 эхэ хонин бүриһөө миил 60—70 хурьган абтадаг байгаа гээшэ. Мүнөө жэл бригадынгаа совет дээрэ хонишон бүхэн өөһэдынгөө бүхы арга боломжонуудые хэлсэжэ үзөөд, бодото дээрэнь бэелүүлжэ боломорр уялгануудые тодорхойлжо байһамнай таарамжатай. Тус тустаа абаһан социалис уялгаяа заатагүй дүүргэхые оролдохобди, хэлэһэн үгэдөө хүрэхэшье байхабди,—гээд хонишон Иван Бунтаров хэлэбэ.

Унаһан малгайгаа абангүй, үдэр, һүниие мэдэнгүй шахуу хүдэлхэ саг ерээ. Үнгэрэгшэ жэлдэ сагай уларил һайн байжа, хонишодой нилээд оролдолго гаргаһанһаа боложо, бүхы хонид шадал һайнтай, тарган тобироор үбэлжэхэеэ байнхай.

Түл абалгада колхозой отаранууд һайн бэлэдхэлтэй гэжэ элишэлэгдэбэ. Тиин зарим отарануудта хурьгатай хонидые амяарлажа хааха жэжэ, томо хаамжанууд хүсэд түхеэрэгдээгүй байһаар. Тэрээнһээ гадна хони хурьгадые эдеэлүүлхэ хобоо, кормушканууд хомор.

Нёдондо колхоз 100 хонин бүриһөө оройдоол 65 хурьга түлжүүлһэн байна. Юун дээрэһээ үсөөн хурьган абтааб гэхэдэ, нэн түрүүн хурьгашан бүхэн өөрынгөө абаһан хурьга түлжүүлдэггүй, харин бүгэдөөрөө харууһалдаг һэн. Тиигэжэ хонишодой харюусалга һуларһан байшоо. Энэ жэлдэ хонишод тус тустаа абаһан хурьгадаа харууһалжа, нэгэшье үхэл гарзагүйгөөр томо болгохо гэжэ шиидээ.

Бригадын совет дээрэ Жалга гэжэ газарта байрлаһан отарые харууһалдаг Бадмажап Сахияев, Степан Сафронов гэгшэдэй хүдэлмэри шангаар шүүмжэлэгдэбэ. Тэдэнэй хаража байһан 519 хонид хүшэ шадал муутай, отарынь 58 хонин гарзалаа. Эдэ хоёр харууһалжа байһан хонидтоо хайша хэрэгээр хандадаг, гэртээ 10—15 хоногоор хэбтэдэг, хонидоо саг сагтань уһалха, эдеэлүүлхэ гэжэ оролдодоггүй.

Бригадын совет дутуу дундануудаа усадхахын тула таараха хэмжээнүүдые хараалан, түл абалгаяа амжалтатайгаар үнгэргэхэ гэжэ хэлсэбэ.

Д. Цыденжапов,
манай корреспондент.

Бэшүүр.

Түл абалга—түлэг дундаа

Ивалга тосхонһоо шанха баруун хойшоо арбан хоёр модоной газарта Улаан-Добо гэжэ нютагта туршалгын-жэшээтэ ажахын 1-дэхи отделениин Шойдон Цыдыпович Гармажаповай хүтэлбэрилдэг хонишодой бригадын байра харагдана.

— Энэл даа коммунист нүхэр Гармажаповай хүтэлбэрилдэг ажахын тоосоондо ороһон бригада. Эндэмнай арбан хоёр хүн хүдэлдэг. Эдэнэр мүнөө үедэ хэнэйшье туһаламжагүйгөөр өөһэдөө шэнэ түл абажа захалаа,—гээд отделениие эрхилэгшэ Александр Юров хонишодоо магтана.

Шойдон Цыдыповичэй бригада гурбан отара харууһалдаг юм. Мүнөө бригададань 2345 хонин, тэрэ тоодо 1500 эхэ хонин тоологдоно.

Бригадынхид нёдондо түл абажа бираагүй һэн. Тэдэнэр 100 хонин бүриһөө 68 хурьга абаһан юм. Зүгөөр энэ жэлэй түрүүшын кварталда 1500 эхэ хонидой тус бүриһөө хурьга абаха гэһэн шанга зорилго бригадынхид урдаа табинхай.

Бидэ бригадын бүхы гурбан отара дээрэ ябажа хараабди. Үнэхөөрөөшье эдэ отарануудай хонишодой ажалда магтахаар, һонирхохоор юумэн олон. Малайнь байра зохидхоноор түхеэрэгдэнхэй, дулаахан, һаруулшье. Хурьгадай байрануудта хаамагууд, хобоо кормушканууд бэлдэгдэнхэй, дезинфекци хэгдэнэ, избёосхоор будагданхай. Хурьгадай эдихэ һайхан үбһэ болон минеральна тэжээл бэлдэгдэнхэй.

Хурьгалха хонид бэлшээридэ холуур ябуулагдангүй, ехэнхидээ газаа байлгагдажа, тэдэндэ һайхан үбһэ үгэхэһөө гадна, үдэр бүри 100—150 грамм таряа талханай зүйл үгтэжэ байнхай.

— Бидэ өөрынгөө хүсөөр 150 гектар газарһаа 1730 центнер һайн шанартай үбһэ сабшаа һэмди. Үбһэн мүнөө жэлдэ яһала хүрэхэ. Эгээ мүнөө 90 толгой хурьгад абтаад байна. Январиин 10-һаа эхилээд хурьгаднай адхаржа захалхань. Манда айха юумэн үгы. Түл абалгада бэлэн болонхойбди. Би бригадираар 1961 онһоо хойшо хүдэлнэб. Бригадымни гэшүүд үнинэй хүдэлжэ ябаһан, баян дүршэлтэй, найдахаар лэ зон байха, — гээд бригадир нүхэр Гармажапов хөөрэнэ.

Бригадын хонишод Бато Аюшеев, Дари Чимитова, Бутыд Буданимаева, Дарима Буданимаева, Цыдэн Доржеев, Александр Базаров, Цыдып-Доржо Бадмаев, Гатан Очиров, Доржо Раднаев, Цыретор Раднаева, Даба Раднаев гэгшэд урагшаа һанаатайгаар, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, эбтэй эмхитэйгээр ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бриг... дир нүхэр Гармажапов ...д, ...нишодтоёо шэнэ газет... ...жэ ...ража байна. (Зүүн г... Алба... Хурьгад минеральн... ... амя... амталжа эхилээ. а... ...бо... ...дые ш... ...ат гарһаа). ...тай

Фото... гэжэ ...ань бата... ...эшэнэ.

Ажахыгаа хурдан түргөөр хүгжөөхэ

(Кабанскын үйлэдбэриин управлениин партийна конференциһээ)

Шэнэ жэлэй урда тээ Кабанскын совхоз, колхозуудай управлениин партийна конференци боложо үнгэрбэ. Мянга зуу гаран коммунистнуудаар һунгагдаһан 220 шиидхэхы, 14 зүбшэхы дуунай эрхэтэй делегадууд аймагай Культурын байшан соо суглараа.

Конференци хадаа «КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй дүнгүүд, совхоз, колхозуудай управлениин зорилгонууд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсээд, удаань шэнэ партийна комитедые, шалгалтын комиссиие һунгаа. Түрүүшын асуудалаар элидхэл партиин обкомой эмхидхэлэй бюрогой түрүүлэгшэ нүхэр **Калашников** хэбэ.

— Кабанскын совхоз, колхозуудай управлениин харьяата ажахынуудай ажалшад 1962 ондо урда жэлнүүдэйхидэ орбол һураггүй һайнаар ажаллаа,—гээд элидхэлшэ үгэеэ эхилнэ. —Манай таряашад Эхэ орондоо 79 мянга шахуу центнер орооһо таряа худалдажа, түсэбөө 110,9 процент дүүргэһэн байна. Эхэ оронтоёо хүсэд тоосоһонойнгоо һүүлээр совхозууд болон колхозууднай ерэхэ хабарай тарилгада дутамаггүй хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэ хаажа абаа, адуу малдаа эдюулхэ концентрированнэ тэжээл бардамаар таһалжа үлөөгөө.

Таряан ажалнай иимэ урагшатайгаар юунэй ашаар ябаһан байнаб гэхэдэ, тарилгынгаа талмайн хубаарилгые шэнээр хаража үзэһэн байгаабди. Ургаса багатай, шэмэгүй ургамалнууд үндэр ургасатай, үнэтэ ургамалнуудаар һэлгэгдэһэн байгаа. Шэниисэ, горох, наран сэсэг болон кукурузын тарилга нилээд үргэдхэгдэһэн юм.

Орооһо таряа ехээр абахаяа һанаал һаа, малай тэжээлэй бааза батаар байгуулхаяа хүсөөл һаа, түбхын түрүүндэ шэниисэ болон горох, саахарай свёкло болон кукуруза ехээр тариха ёһотой. Энээниие доро дурсагдаһан тоо болон баримтанууд дээрэһээ тодоруулан хаража болоно. Бүхы управлени дээрэ абажа үзэбэл, орооһото ургамалнуудай ургаса дунда зэргээр гектарай 10 центнер байба. Тэрэ тоодо шэниисэ гектарай 12,4 центнер—колхозуудта, 9,6 центнер—совхозуудта абтаһан юм. «Заветы Ильича» гэжэ колхоздо 1490 га дээрэһээ гектарай 13,1 центнер шэниисэ хуряагдаа. «Путь к коммунизму» гэжэ колхозой нүхэр Воротниковой бригада 400 га дээрэһээ гектарай 15,8 центнер шэниисэ хуряагаа.

Управлени хамта 2256 гектарта горох тариһан юм. Тэрэ талмай дээрэһээ хамтадаа 26691 центнер гэхэ гү, али гектарай 11,5 центнер ургаса хуряагдаа бэлэй. Зарим бригада болон ажахынуудта бүришье үндэр ургаса туйлагдаа. «Кабанский» совхоздо 609 гектар дээрэһээ га бүриин 15,5 центнер, «Путь к коммунизму» колхоздо га бүриин 13,8 центнер горох хуряагдаа һэн. Теэд 1962 ондо Кабанскын управлениин харьяата ажахынууд горох ехэ талмайда түрүүшынхиеэ тариһан, дүй дүршэл багатай байгаа.

1962 онойхидо орбол шэниисэ 5300 гектар ехээр таригдаха. Гансахан тэрэнэй ашаар манай совхозууд болон колхозууд 500 тонноһоо бага бэшэ шэниисэ нэмэжэ абаха аргатай болоно.

Энэ хараа бодолоо амжалтатай һайнаар бэелүүлхын тулада ерэхэ хабарай тарилгада үрэһэ хүрэнгэеэ, машина техникэеэ жэшээтэ һайнаар бэлдэхэ, поли дээрээ наг шэбхэ, элдэб янзын үтэгжэл ехээр гаргаха ёһотойбди. Гэхэтэй хамта тарилгада машина, техникэ бэлэдхэхэ хүдэлмэри мүнөө управлениин харьяата ажахынуудта болошогүйтөөр унжагайржа байнхай.

Саашань элидхэлшэ мал ажалай мүнөөнэй байдал дээрэ, мүн саашанхи зорилгонууд дээрэ тогтоо.

Управлени бүхы дээрээ гүрэндөө 1800 центнер мяха, 18000 центнер һү дутуу үгөөд байна гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Мүн тэрэшэлэн үнеэд, хонид, адуун болон шубуудай тоо толгой олошоруулха түсэб хүсэд дүүргэгдээгүй. Гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, малай олоороо үхэхэ, һубайрха ябадал болоно.

1962 ондо урда жэлнүүдэйхиһээ һураггүй ехэ малай тэжээл бэлэдхэгдэһэн байгаа. Тэрэнээ ехэ ба хямда сэнтэй һү, мяхан болгохо ёһотойбди. Управлениин харьяата совхозууд болон колхозууд 1963 ондо мяха 36 мянган центнер абаха, 35 мянган центнерыень худалдаха, һү 150 мянган центнер абаха, 114 мянган центнерыень худалдаха, үндэгэ 4 миллион 500 мянгые абаха, 2 миллион 300 мянгыень худалдаха, нооһо 600 центнер абаха, 520 центнерыень худалдаха аргатай.

Эдэ хараа түсэбүүдээ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тулада мал, илангаяа залуу мал түргэнөөр шахан таргалуулха, мал искусственна урэжүүлхэ түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэхэ, хүндэ хүшэр хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха хэрэгтэй.

Элидхэл тушаа олон делегадууд үгэ хэлэһэн байна.

Эгээн түрүүн трибунада гараһан Кабанскын совхоз, колхозуудай управлениин начальник нүхэр **Титов**, управлениин харьяата ажахынуудай 1962 ондо хэһэн ажалай дүнгүүдые гаргаха зуураа, тэдэниие хангалтагүй дээрэ тоолобо. Илангаяа урдын Прибайкалиин аймагай колхозууд мал ажалай продуктнуудые абаха болон гүрэндэ худалдаха талаар гүнзэгы гээгдэлдэ ороо. Мүн «Оймурский» совхоз 1000 центнер мяха гүрэндөө дутуу үгөөд байна. Нүхэр Титов, тус ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдые шүүмжэлхэ зуураа, управлениин саашадаа ямар шэглэл бариха, ямар һалбаринуудые тусгаар хүгжөөхэ тухайда хэлэбэ.

«Шергинский» совхозой парткомой секретарь нүхэр **Ненашев** иигэжэ хэлэбэ:

— Тарилгын талмайе шэнээр хубаарилһанай, шэмэ багатай обёосой орондо шэниисэ ехээр тариһанай ашаар манай совхоз 1962 ондо урда жэлэйхидэ орходоо 20 мянган центнер орооһо ехээр хуряан абаа. Энэ ушар адуу малдаа эдюулхэ концентрированнэ тэжээлтэй байха арга мандаа олгобо. Концентрадуудые ехээр эдижэ байхадаа, малаймнай ашаг шэмэ хараа байса дээшэлээ.

Бидэнэр совхозойнгоо отделенинүүдые тусхай мэргэжэлтэй, томонууд болгохо гэжэ оролдонобди. Жэшээлхэдэ, зарим отделенинүүдые гол түлэб гахай шахан таргалуулха мэргэжэлтэй болгоходомнай, гахайн мяхан һураггүй ехээр абтадаг болоо. Хамаг тушаагдаһан мяханай 20 процентнь гахайн мяхан болоно.

Нүхэр Ненашев конференциин делегадуудай анхаралда хэдэ хэдэн асуудалнуудые табиһан байгаа. Гүрэндэ тушаагдаха малые холо газарта машинаар зөөхэдэ гү, али миин туухада хүсэ шадалынь барагдана, турана, тиимэһээ байра дээрэнь тушаажа абаха арга бэдэрхэ хэрэгтэй гэбэ. Мүн культурно-ажаһуудалай талаар, худалдаа наймаанай талаар хүдөөгэй ажалшадые хангалгые эрид һайжаруулха хэрэгтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

«Кабанский» совхозой түрүү комбайнер делегат **Поломошин** хүдөө ажахын машинануудай, тракторнуудай заһабариие болохогүй удаанаар, хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилжэ байһанайнь түлөө совхоз, колхозуудай управлениие, «Союзсельхозтехникын» район хоорондын конторые шүүмжэлбэ. Энэ совхозой 60 гаран тракторнуудай оройдоо табаниинь декабриин 20-до заһагдаад байна.

— Юундэ тиимэ болоноб гэхэдэ, запасной частьнууд ходо дуталдана, зарим нэгэн детальнуудые тошылдохо, өөһэдөө дархалха гэхэдэ, «Сельхозтехникын» складһаа миин түмэршье абахын аргагүй.

— Партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй тогтоолые зүбшэн хэлсэхэ зуураа «Кабанский» совхозой 4-дэхи отделениин коллектив,—гээд тус отделениие эрхилэгшэ нүхэр **Воронин** хэлэбэ,—үндэр уялгануудые бэедээ даажа абаһан байна. Тэдэ уялгануудайнгаа тоодо оруулан январь һара соо 900 центнер мяха тушаахабди.

Нүхэр Воронин торфтой намаг газарнуудые ашаглаха тухай асуудал табина. Хэрбээ манда туһалаа һаань, бидэнэр торфтой намаг газар хахалжа, ногоо тариха, харин мүнөө ногоо тарижа байһан газарта үнэтэ, үндэр ургасата ургамал тариха бэлэйбди гэжэ хэлэбэ. Мүн тэдэнэй отделенидэ сепараторна пункт нээхэ тухай, совхозой жэжэ отделенинүүдые хамтаруулжа томо болгохо тухай тэрэ дурадхал оруулба.

Байгал далай шадарай колхозууд болон совхозууд урдань овощ болон хартаабха ехээр ургуулжа, хото хүдөөгэй ажалшадые хангадаг байгаа. Теэд мүнөө тэрэ ажалаа орхижорхёо шахуу. Капустаһаа бэшэ ондоо овощ бидатай таригданагүй. Овощ болон хартаабха гүрэндэ худалдажа абаха энэ сэнгынь нэмээгдээ. Мүн эдэ продуктнуудта хүн зоной хэрэглэмжэшье ехэ боложо байнхай. Тиимэһээ овощ болон хартаабха эрид ехээр таридаг болохо гэжэ хойшодоо ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд тусгаар анхаралаа хандуулха бэзэ,—гэжэ үрэ жэмэс, овощ болбосоруулдаг заводой директор нүхэр **Кобылкин** хэлэбэ.

Конференци дээрэ КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр **Хахалов** үгэ хэлэбэ.

Конференци хэлсэһэн асуудалнуудаараа дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

* * *

Управлениин нэгэдэхи партийна конференцеэр һунгагдаһан парткомой эмхидхэлэй пленум боложо, парткомой бюро һунгагдаа. Парткомой секретаряар нүхэр **Калашников К. А.**, секретариин орлогшонороор нүхэд **Шелковников Н. Е., Лошкомоева В. А.** гэгшэд һунгагдаба.

Шалгалтын комиссиин түрүүлэгшээр нүхэр **Зориктуев Ц. З.** һунгагдаа.

Д. Лобсанов.

Ерээдүйн механизаторнууд

Механизаторай мэргэжэл шудалха хэрэгтэ Зэдын аймагай Ториин совхозой хүдэлмэришэд ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Совхоз бүхыдөө 100 механизаторнуудые бэлдэхэ юм. Тэдэнэйнь 70 хүниинь тракторист, 30 хүниинь комбайнер болохо.

Тэрэ тоодо совхозой долоодохи отделенидэ механизаторнуудые бэлдэхэ курса хүдэлнэ. Тэндэ 22 хүн һуралсажа байха юм. Курсые даагшаар отделениин агроном нүхэр Будаев томилогдоһон байгаа. Багшанарыньшье хүсэд бүридүүлэгдэнхэй. Курсын хэшээл амжалтатайгаар ябана. Долоон хоног бүхэндэ гурбан хэшээл үнгэргэжэ, курсаяа түргэн дүүргэхэ зорилготой.

Б. Жигжитов.

Ехэ-Куналейн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо Кристинья Григорьевна Сазонова хоёр жэл удаалуулан тахяашанаар ажаллана. Хоёр жэл —тиимэшье ехэ саг бэшэ. Зүгөөр энэ хугасаа соо нүхэр Сазонова тахяадые харууһалха талаар бэрхэ хүдэлмэришэн байһанаа харуулжа шадаа. Кристинья Григорьевна 1600 тахяа харууһалжа, үнгэрһэн жэлэй туршада 155 мянган үндэгэ гүрэндөө тушааба. Зураг дээрэ: К. Г. Сазонова.

[illegible] ВЕСНИНАГАЙ фото.

Совхозой барилгануудта

Загарайн модоной комбинат республикынгаа олон хүдөө тосхонуудта барилгын модо, модоной зүйлнүүдые эльгээдэг. «Целинстрой» трестын Яруунын, Баргажанай, Хориин, Мухар-Шэбэрэй, Зэдын барилга-хабсаралгын управленинүүдые барилгын элдэб материалаар таһалгаряагүй хангана.

Комбинадай коллектив продукци үйлэдбэрилэн гаргаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, даабариһаа гадуур ехэ продукци бүтээгээ. Модо хюрөөдэлгын, модон эдлэлнүүдые бүтээн гаргадаг түрүү цехүүд декабрь һараһаа долоон жэлэй табадахи жэлэй даабаряар ажаллажа эхилһэн юм. Модо хюрөөдэгшэд жэл соо 20 мянган кубометр даабаритай аад, 23 мянган кубометр модо хюрөөдэжэ, мүнөө февралиингаа даабариие дүүргэхэ дүтэлөө.

Семён Заиграевай даадаг коммунис ажалай, мүн энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэлсэхын түлөө мүрысэдэг Михаил Подкорытовай халаанууд даабаряа үдэр бүхэндэ 120—130 процент дүүргэдэг.

Комбинадай модошо дархашуул үнгэрһэн жэлэй туршада 37500 түхэеригэй продукци бэлэдхэхын орондо 73000 түхэеригэй продукци бүтээн гаргажа, жэл соо хоёр жэл шахуугай даабари дүүргэһэн байна.

Тэдэнэр долоон жэлэй табадахи жэлэй түрүүшын үдэрһөө эршэмтэй шангаар ажаллажа эхилээ. Энэ жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь мүн лэ урид дүүргэхын түлөө шармайн оролдожо байна.

С. Тюлюкин.

Түрэл орон дотормнай

1965 ОНДО ТУЙЛАХААР ХАРААЛАГДАҺАН ХЭМЖЭЭНДЭЭ ХҮРЭБЭ

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Ижорско заводой 30-дахи мартеновскэ цехэй коллектив булад хайлуулгын талаар 1965 ондо—долоон жэлэй һүүлшын жэлдэ туйлахаар хараалһан хэмжээндээ хүрөө.

Булад хайлуулгын талаар шэнэ онол аргануудые хэрэглэһэнэй, хайлуулгын агрегадуудые нарижуулан һайжаруулһанай ашаар булад хайлуулагшад 1962 онойнгоо түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, технико-экономическа үрэ дүнгүүдээ нилээд ехээр дээшэлүүлжэ шадаа.

ЧАС БҮХЭНДЭ ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР ПРОДУКЦИ БҮТЭЭН ГАРГАНА

МАГНИТОГОРСК. (ТАСС). Металлургическа асари ехэ конвейерэй бүхы һалбаринуудай жэгдэ һайн, бүтээсэ ехэтэй хүдэлмэриие хангажа магнитогорскынхид шэнэ жэлые эхилээ.

Горнягууд үльгэр жэшээ харуулаа. Инженер Анатолий Поддубский гэгшын хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи халаанай экскаваторщигууд һүниин тэг дунда ажалдаа гарахадаа, забой сооһоо даалгабариһаа гадуур нэгэ, заримдаа хоёр состав түмэрэй руда час бүхэндэ эльгээдэг байгаа.

Доменщигууд графигаа наринаар сахин шэрэм хайлуулжа, шэнэ жэлэй түрүүшын халаан соо хэдэн олон зуун тонно металл түсэбһөө гадуур хайлуулһан байна.

Комбинадай эгээн һаяшагай булад хайлуулгын нэгэдэхи цех үзэгдөөгүй ехэ бүтээсэтэйгээр хүдэлөө: тэрэнэй коллектив январиин нэгэндэ сүүдхынгээ түсэбһөө гадуур нэгэ мянган тонно булад хайлуулжа гаргаа.

ЭЛЕКТРЫН ЭЛШЭ ХҮСЭ ГАРГАХА ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

БРАТСК. (ТАСС). Братск [illegible] шэнэ жэлые календаряар хараалагдаһанда орходоо урид эхилээ. Тоогойнгоо талаар арбадахи, үнгэрэгшэ жэлдэ тодхогдоһон һүүлшын гидроагрегат декабриин 23-да ток үгэжэ эхилһэн байха юм. Гидробарилгашад 2 миллион 250 мянган киловатт электрын элшэ хүсэ гаргаха шадалтай шэнэ гидроагрегадуудые ашаглалгада үгөө. Энэ элшэ хүсэниинь бүхы хаанта Россида гаргагдаһан электрын элшэ хүсэндэ орходоо хоёр дахин ехэ юм.

Электростанциин коллектив элшэ хүсэ гаргаха жэлэйнгээ түсэбые эрхимээр дүүргэжэ, хоёр миллиард 960 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ Эхэ орондоо үгөө. Тэдэнэй 10 миллион киловат-часынь 1963 оной түсэбэй ёһоор гаргагдаһан байна.

Мүнөө жэлдэ Сибириин электрын хүсэ дамжуулдаг утаһа шэжэмүүд үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо хоёр үлүүтэй дахин ехэ электрын элшэ хүсэ Братскһаа абаха байна.

ТҮҮХЫН ЭЛИ ТОДО ХУУДАҺАН

ИВАНОВО. (ТАСС). Иваново-Вознесенскын бүд нэхэлгын фабрикануудай хүдэлмэришэдэй бүгэдэ ниитын стачка хэһээр 65 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэ областиин хизаар ороноо шэнжэлхэ музей соо мүнөөдэр нээгдээ. 1898 оной январиин 3-да эхилһэн энэ стачка марксистска түрүүшын кружогуудай хүтэлбэреэр пролетариадай хэһэн тэмсэлэй түүхэдэхи эли тодо хуудаһануудай нэгэн болоно.

Үнгэрэгшэ зуун жэлэй эсэстэ бүд нэхэгшэдэй хүндэ хүшэр ажал хэдэг, өөһэдынгөө эрхын түлөө тэдэнэй хэдэг тэмсэл тухай выставкын экспонадууд харуулжа үгэнэ.

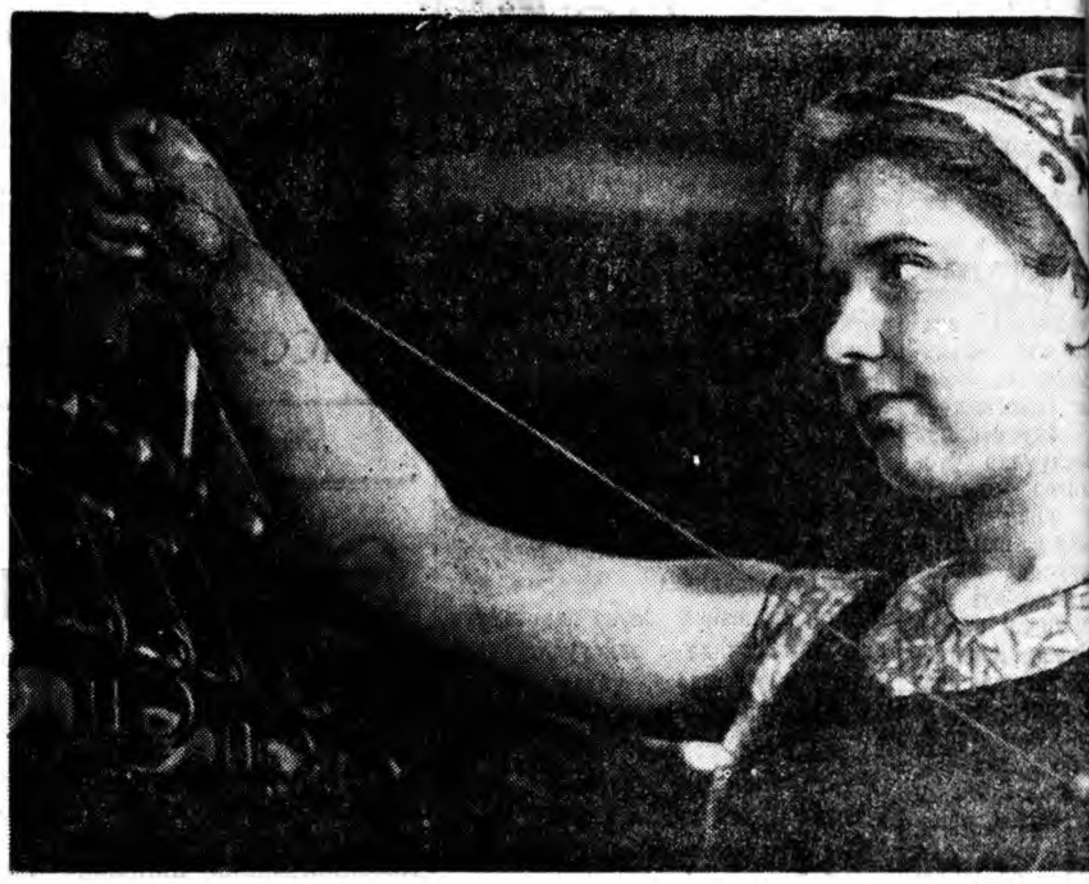
ХҮСЭ ЕХЭТЭ ЭЛЕКТРОПЕЭШЭН АШАГЛАЛГАДА ОРУУЛАГДАБА

ШЕЛЕХОВ. (Эрхүүгэй область), январиин 3 (ТАСС-ай корр.). Эрхүүгэй алюминиевэ заводой монтажнигууд, металлургнууд шэнэ жэлэй эхиндэ гурбан электродтой хүсэ ехэтэ пеэшэниие туршалгын-промышленна электротермическэ цех соо ашаглалгада оруулба. Эрхүүгэй алюмини гаргагшадай захилаар электротермическэ түхеэрэлгын Новосибирск завод энэ пеэшэн гаргаһан байгаа юм. Мүнөө тэрэ пеэшэн түрүүшынгээ хайлмаг гаргаад байна.

Кузбассай нүүрһэнэй эгээн томо предприятинуудай нэгэн—«Томь-Усинская $5/6$» гэжэ шахта Кемеровскэ областьдо ашаглалгада үгтэхэнь. Междуреченск гэжэ горнягуудай городто энэ шахтые залуушуул баряа. Энэ томо шахта сүүдхэдээ 8 мянган тонно коксологдодог нүүрһэ үгэхэ юм. Энээниинь Новокузнецкэ шадар баригдажа байһан Баруун-Сибириин металлургическа завод гол түлэб хэрэглэхэ байна. Шахта баригшад горнягуудтай хамта технологическа бүхы оньһо түхеэрэлгэнүүдыень шалгажа үзөө. Бүхы механизмуудынь найдамтай һайнаар хүдэлнэ. Түрүүшын хэдэн зуун тонно нүүрһэн малтан абтаад байна. Зураг дээрэ: «Томь-Усинская $5/6$» гэжэ шахтын үйлэдбэриин талмай.

ТАСС-ай фотохронико.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикада үнэн сэхэ ажалаараа алдар солотой болоһон [...]шэд олон юм. Тэдэнэй нэгэн аппаратчица Лия Ларионова болоно. Энэ нүхэр тус фабрикада т[...] дэлмэрилнэ. Жэл бүхэндэ даалгабаряа ходо үлүүлэн дүүргэдэг. 1963 ондо бүри ехэ амжал[...] готой. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лия Ларионова ээрэһэн ноохоной шанар шалгажа байна.

И. О[...]

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХА[...]

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

Партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэреэр зориг-жоһон Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой коллектив үнгэрэгшэ жэлэйнгээ даабариие нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, Эхэ орондоо шэнэ жэлэй ажалай һайн бэлэг бариһан байна. 11 мянган тонно цемент, 3,8 миллион условно плиткэ шифер жэлэй түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэн гаргагдаа.

Заводой цех, бригада, халаан бүхэн эршэмтэй һайнаар ажаллаа, түсэбөө болзорһоонь холо урид дүүргээ. Шифер үйлэдбэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нүхэр С. И. Синявскиин хүтэлбэрилдэг халаанайхид жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь хорин хоногоор урид дүүргээд, долоон жэлэй табадахи жэлэй даабаряар ажаллажа эхилһэн байгаа. Иигэжэ тэдэнэр бүри декабрь соо энэ жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан хоёр миллион условно плиткэ шифер үйлэдбэрилэн гаргаа. Машинистнүүд Геннадий Савватеев, Борис Спирин, Борис Мисайлов, Виктор Трушков гэгшэд цех соогоо түрүүлжэ ябаһаар үнинэй. Мүн Иван Ананинай, Николай Коршуновай даадаг халаанууд эршэтэ ажалаараа суурхана.

Цемент бутаруулдаг цехэйхид абаһан уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлһэн тухайгаа элидхээд, мүн лэ декабрь соо энэ жэлэй даабаряар ажаллажа эхилһэн юм. Андрей Нелюбинэй даадаг коммунис ажалай халаан үнгэрэгшэ жэлэй долоон хоног соо январиин түсэбөөр ажаллажа, 2800 тонно һайн шанартай цемент үйлэдбэрилһэн байна. Алексей Пузыревой халаан графигһаа холо түрүүлэн ажаллана.

Цемент бут[...]мын машинист [...]тасович Том[...] ажалдаа ехэ [...]гаар хандадаг [...] ашагтай һайна[...] никэеэ удаан [...]ригүйгөөр аша[...] макуловай туһ[...] Дружинина, м[...]нина Терехина [...]сарь Констан[...]кранай ахала[...] Николай Петр[...] бүтээсэ ехэт[...] шалгарна.

Үнгэрэгшэ ж[...] амжалтаяа ар[...] оной түсэбые б[...] дүүргэжэ, па[...] ноябриин Пле[...]бэридэ бодото [...] харюусаха гэж[...] заводойхидой [...] туйлахань дам[...]

Ажалыень оньһото машина дүүргэнэ

Зэдын комбинадай шанаржуулгын фабрикын коллектив үнгэрэгшэ жэлэй туршада ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулһан байна.

Тус фабрикынхид ажалаа оньһожорүүлха талаар муу бэшэ үрэ дүн туйлаа. Мүнөө ажалайнь ехэнхи хубинь машинын хүсөөр бүтээгдэдэг болоод, ажалай бүтээсэ нилээд ехээр дээшэлүүлэгдээ.

Үйлэдбэри дээрэ шэнэ техникэ хэрэглэжэ эхилһэн түрүүшын үедэ элдэб бэрхэшээлнүүд, һаад тойбо татаха ушарнууд яһала үзэгдэһэн байна. Ямар нэгэ деталиин эбдэрхэ, машина буруугаар ашаглажа, миин байлгаха гэхэ мэтэ дутагдал нэгэтэ бэшэ үзэгдэһэн юм.

Саашадаа иимэ дутагдалтай эбсэхэгүйн тула техникэ, машина ашаглажа һураха, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ гэһэн эрилтэ үйлэдбэриин суглаан дээрэ табигдаа бэлэй. Тэрэнэй һүүлээр фабрикын эрхим хүдэлмэришэдэй нэгэн Елизавета Каратаева машинын хойноһоо техническэ харууһа эмхидхэхэ, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха зорилгоор дүй дүршэлдөө өөһэдынгөө нүхэдые һургажа эхилһэн юм. Тэрэ 12 хүдэлмэришэдые һургаха уялга абаад, сүлөөтэй сагтаа тэдэниие машина дээрэ ажаллажа һургаһан байна. Елизавета Каратаевагай һургаһан хүдэлмэришэд машинаяа удаан саг соо заһабарилангүйгөөр ашаглажа, ажалайнгаа бүтээсые нилээд ехээр дээшэлүүлжэ шадаа.

Нүхэр Каратаевагай жэшээгээр фабрикын олон хүдэлмэришэд түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэжэ эхилээ, өөрынгөө дүршэлдэ нүхэдөө һургаа. Жэшээлхэдэ, Александра Березкина түрүү дүй дүршэлдэ мүн лэ 12 залуу хүдэлмэришэдые һургаһан [...] Иван Нуждов [...] техникые түргэ[...]нартайгаар заһ[...]тэ бүлэг хүдэлм[...]гаа.

Ажалай түрү[...] Павлова, Алек[...] Ольга Шилкина [...] Николай Борис[...] хэдэн мэргэжэл[...]

Бүри һая бо[...]май концентрат[...]нэй бар хүсө[...] байгаа. Энэ ажа[...]һэн. Фабрикын [...]жуулагшад тэр[...]руулха хэрэгтэ [...] хандуулжа, тус[...] хёоһон юм. Хэр[...] хүнэй хүсэн хэр[...]бал, мүнөө нэгэ[...]ришэн машинын [...] ажал бүтээдэг [...]

Уралан нариж[...]халнуудые [...] ашаар фабрикы[...]ришэд хүндэ аж[...]лэгдөө, 25 мян[...] салин алмагдаа[...]

Мүн шэнэ те[...]жа, ехэ арьбал[...] ажалай бүтээсэ [...]дэнэ. Ажалай б[...]до туйлагдаха [...]рэгдэнхэй. Энээн[...]хитой сасуулхад[...]тээр дээшэлүүлэ[...]

Коммунис ажа[...]рысөөн фабрикы[...]шэдэй дунда үр[...]рэнхэй.

Жэшээ абамаар[...]

Хоёр халаанай һэлгэлдэхэ үедэ цехэй начальник нүхэр Попов, бригадир Пана Васяева гэгшэд хөөрэлдэжэ байба. Начальнигынь үнгэрһэн һарын дүнгүүдтэй саарһа гартаа баринхай. Тэрэнээ хаража байд гээд, нүгөөдэдөө хандаба:

— Манай цехэй гурбан бригада нэгэ адли эрхэ байдалда ажалладаг, теэд яахадаа һара бүри ондо ондоо дүнгүүдтэй байдаг гээшэб? Та юун гэжэ һананат?

Тэрэ хоёр үни удаан хөөрэлдэбэ. Цехэй хоёр бригада түсэбөө һара бүри арай гэжэ дүүргэдэг байба. Харин Пана Васяевагай бригада түрүү зэргэдэ гаража, даабаряа холо үлүүлэн дүүргээд, цехэйнгээ түсэбөө бэелүүлхэ хэрэгтэнь ехэ нүлөө үзүүлжэ ябадаг.

Цехэй бригадануудые бултыень түрүү зэргэдэ гаргаха, ажалай түрүү д[...] цехэй бүхы х[...] шадабари болго[...]жэ начальнигын[...] дурадхаһан бай[...]

Нүхэр Васяева[...]лые һайшаагаа[...] ажалай дүршэлы[...] нүхэдтөө дам[...] оролдожо эхилээ[...]

Пана Васяева [...] Улаан-Үдын Кир[...]тэ металл зүйл[...] эгээн шухала х[...] һартануудта ша[...] ажал хэдэг. Тэд[...] һартануудые бү[...]ги һайнаар шуд[...]дукцынгаа шан[...]ри һайжаруулн[...] сортын продукци[...] цент үйлэдбэрил[...]һэн уялгатай.

ҮХИБҮҮДЭЙ ҮБЭЛЭЙ АМАРАЛТЫН ҮЕДЭ

* *

...глэг дундаа

...ubликын проф- ...рэлэй хүдэл- ...үүдэй үбэлэй ...үүдые һонир- ...энэ.

...убууд болон ... соогуур шэнэ ...мхидхэгдэжэ, ...нигууд, уран ...эй концерт- ...айнхай. Үхи- ...аһан научно- ... уран һайха- ...үүд һурагшад-

...ород драмын ...үүдэй бай- ...амаралтын үе- ...ко наадануud ...рагшад тэндэ ...э.

... байшангай һайханай бүл- ...р дахин кон-

...икын гэгээрэ- ...эгшэдэй бай-

шан аймаг бүхэнһөө ерэһэн багшанарта экскурсинуудые эмхидхэжэ, тэдэнние Улаан-Үдын телецентр, ТЭЦ болон бусад эмхи зургаануудтай танилсуулна.

Багшанарай байшан соо мүнөөдэр һурагшад республикынгаа уран зохёолшодтой уулзаха юм. Январиин 10-да онтохоной утренник болохо.

Республикын эдир аяншалагшадай станци эдэ үдэрнүүдтэ илангаяа сүлөөгүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Аяар холын Баргажанай аймагһаа ерэһэн Баянголой дунда һургуулиинхид, Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай үхибүүд, Яруунын Эгэтын адагайхид город соогуур аяншалжа эхилэнхэй.

О. Хадаханэ.
Гэгээрэлэй, дээдэ һургуулинуудай, научна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитедэй түрүүлэгшэ.

...юу ёлко болобо

...агдаһан зүр- ...сагад хүгтэй- ...ар клуб тээшэ ...бэлигээ, мэргэ- ...а харуулхаяа ...вай нэрэмжэтэ ...а һургуулиин ...жэлэй ёлко үн- ...гларба.

...гдажа ерэһэн ...шад болон баг- ...үүрэшэбэ.

...иректор Д. Г. ...дээрэ гаража, ... эдир хүүгэдые ...аршалба. Удаа- ...оргон хүшэгэ ...эр адлихануud ...ка, хүлеэгдэһэн ...-Морозые теле-

...энги гэрэл гэнтэ ... хүгжэмэй аял- ...таан һахалтай, ...дэгэлтэй Үбгэн- ...ажа, сугларһан ...кэлэй амар мэн- ... хүргэбэ. Саһан ...бон хүнгэнөөр ...хатар наада эм- ...р алтан шэл һу- ...алзатуулан шэ- ...ынгоо дэргэдэ ...ууды үмдэһэн ...үгэдэй зэлэ та- ...ойрон ябахань ...н байбал даа. ...үүшынхиеэ һур- ... нээжэ, гартаа ...н нэгэдэхи клас- ...эшье дутангүй

...лко эгээл гурбан ...а үргэлжэлбэ.

...ю бэлэдхэл хэ- ...хин классуудай ...омернууд булта ...итой байжа, ба- ...ба. Эдир хүүгэ- ...1-хи «б» классай

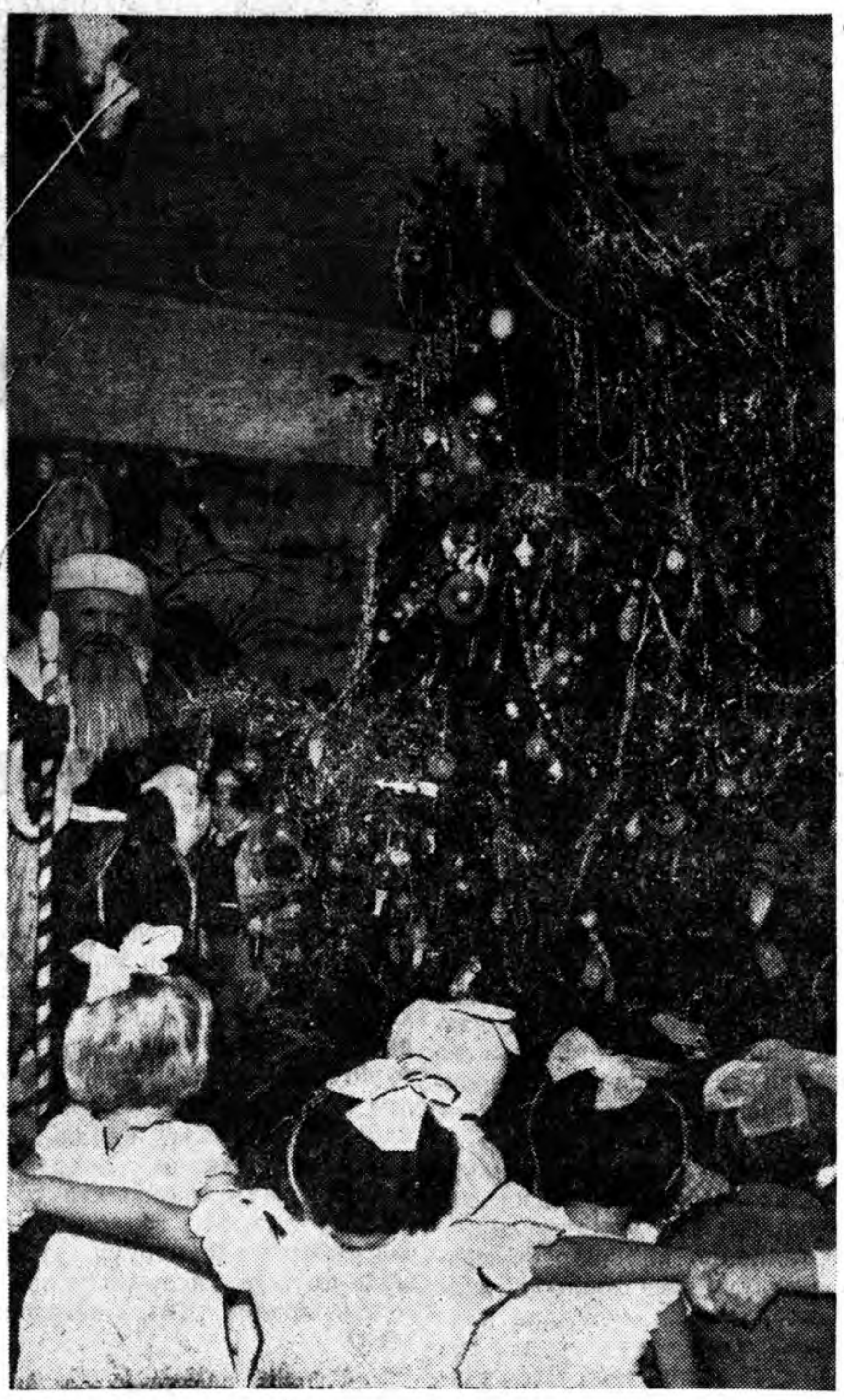
һурагшад Октябрина Цыжипова, Соёлма Содбоева, 1-хи «а» классай һурагша Валя Буянтуева, 3-хи «б» классай һурагша Эрдэм Галанов гэгшэд саһан хүүхэд, клоун боложо шадамар бэрхээр наадаба. Ёлкын нааданда бэлиг шадабарияа бэрхээр харуулһан 7-хи «в» классай һурагшад Сережа Кривошеев, Николай Яковлев гэгшэд клоуной ролиие гүйсэдхэжэ, һайн сэгнэлтэ абаа.

7—10-хи классай һурагшад Пушкинай 33 баатарнууд, эрэлхэг хазаар һахалта кубинец, энэдхэгэй хатарша хүбүүд боложо сугларагшадые нилээд баясуулба.

Эрхим һайн номернуудые гүйсэдхэһэн, гоё гоё костюмуудые оёһон 6-дахи «в» класс (хүтэлбэрилэгшэнь А. Аюржанаев), 10-дахи «а» класс (хүтэлбэрилэгшэнь Н. Одонова) һургуули доторо түрүү һуури эзэлбэ. Шэнэ жэлэй һайндэрэй бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ һурагшад Х. Заятуев, Г. Будацыренов, Л. Батоин, Ц. Дамбаев, Н. Найданова болон С. Дарижапова гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Шэнэ жэлэй һайндэртэ мүншье багшанар эдэбхитэй хабаадалсаа. Физикын багша В. Мункин, зурагай багша М. Абламский гэгшэдэй үүсхэлээр клуб доторхи шэмэглэлтэнүүд бүтээгдээ. Физкультурын багша Г. Я. Быков Үбгэн-Морозой ролиие шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, бүхы ёлкоёо һонирхолтой хүхюун болгожо шадаа. Үхибүүд иигэжэ үбэлэйнгөө амаралтын үдэрнүүдые хүхюунээр үнгэргэнэ.

П. Содбоев.
Хэжэнгын дунда һургуулиин багша.

Хадхууртайхан хасууриияа
Харыт даа
Хэды гоёхон болошооб даа!
Үдхэн сагаан һахалтай
Үбгэн-Мороз

Үршөөл юрөөл айлдаал даа.
Хатарая, хатарая
Хабатайханаар!
Дуулая, дуулая
Урматайханаар!

Шэнэ жэлэй үглөөгүүр

Багшын дэбтэрһээ

Светлана Рита хоёр шэнэ жэлэй үглөөдэ бэлдэжэ, гэртэхинээ һандагайруулна. Үнинһөө хойшо бэлдэһэн үглөөнь мүнөөл ерээ бшуу. Тэниилгэнхэй сэбэрхэн хубсаһануудаа абажа үмдөөд, шэнэхэн капрон бантигуудаа уяжа, Культурын байшанда ошохоёо зэһэбэ.

— Минии костюм хаанаб?—гэжэ Рита гүйнэ.

— Ши юумэеэ бэлдээд байхаяа яанабши? Костюмшни шамһаа тэрьелшоо бэшэ гү?—гэжэ Светлана наадална.

Ритын костюмшье олдобо. Басагад баабайтаяа ёлкодо ошобо.

Гоё һайханаар шэмэгдэһэн хасуури. Гоёш даа! Гоё! Ямар нааданхай үгы гээшэб, бүгэдэ бии! Үнгэтэ һайхан бишыхан лампочканууд хасууриин нюдэд мэтээр ялалзанад.

Ёлкые тойроод үхибүүд хүтэрэлдэн дуулалдана.

Иигэһээр байтар Үбгэн-Мороз орожо ерэн, хүүгэдые амаршалжа, хүхюун болошобо. Саһан хүүхэн бии болон, мүн лэ амаршална. Тэдэниие дахан элдэб түрэлэй ангууд орожо ерэбэ.

Рита Светлана хоёрые баабайнь хүтэлэн, хубсаһаяа үмдэдэг таһагта оруулжа, Ритые шандаган болгобо. Харин Светланые петух болгобо. Өөһэдынь бэлдэһэн костюм ха юм. Тиимэшэгшье һаа, болоод лэ байгаа бэзэ.

Үхибүүдээр миралан байһан зал уруу басагад орожо, ангуудаар ниилэн, Үбгэн-Морозой хажуугаар хүлгэнэ.

Үбгэн-Мороз үхибүүдтэ бэлэг хубаажа тухашарна.

Нэгэ бишыхан хүбүүн урагшаа гараад, зоригтойхоноор «Үбэл» гэжэ шүлэг хэлэбэ. Тоб байса хэлэһэн хүбүүнэй нэрые Үбгэн-Мороз һураба.

—Бата,—гээд хүбүүн харюусана.

— Үнэхөөрөөл бата хүбүүн байнаш, шүлэг һайн мэдэнэш,—гэжэ Үбгэн-Мороз магтаба.

Мүн манай Светлана Рита хоёршье гээгдэбэгүй.

Хоюулан зэргэлжэ байгаад, шандаган петух хоёр ород, буряад дуунуудые тэгшэ бэрхээр дуулалдажа оробо.

— Ямар бэрхээр дуулалданаб?—гэжэ хүнүүд шэбэнэлдэнэ.

Рита бишыхан хадаа: «Хаанаһаа энэ костюм үмдөө гээшэбиб, намайе хүн танинагүйл даа» гээд, доторoo гэмшэнэ, багаа нюурһаа абаад хаяха дураниинь хүрэнэ.

Шэнэ жэлэй үглөөе угтаһан хүүгэдэй хүхюун гоё һайндэр хүхинэжэ, хүүгэдые жаргуулан баярлуулжа байгаа бэлэй.

— Мүнөө сагай үхибүүд яаһаншье өөрэнүүд болошоо гээшэб! Гайхажа барахагүйш, магтажа ханахагүйш!—гэжэ буурал сагаан толгойтой, абар табар һахалтай үбгэн бүгэдэнэй һанаашые хэлэжэрхибэ.

Г. ДОРЖИЕВА.

Хори.

ШОГ ЗУГААТАЙ НААДАН

...нинэй мэдэхэ дуу ... дууе анха түрүү- ...э. ямар оршон бай- ... хадуужа абаһан ...и ороод орхидог ...шар һая, шэнэ жэ- ...рюулагдаһан вечер

...тамжын вечер ур- ...арш ондоо илгаа- ...эн. Манай Хушуун- ...уб соо баяр-ёһоло- ...о, ямаршье сагта ...гаа идхалга хэжэ, ...аг заншалтай кол- ...э нүхэр Семенов ...е амаршалхынгаа ... удаахан үгэ хэлэ- ... нэгэ бага шалааба ...нь уран һайханай ...рт табяа.

... Ленина» колхозой ...гэм—1962 он соо ...лаһан соёлой нэгэ ...мүн. Эндэхи 8 жэ- ...алуу багшанар Ва- ..., Зоя Балдаева, Сэ- ... эхи татажа, кол- ... творческо эдэб- ...олон хүнэй хабаа- ...аданай, хамтын ...үлгэмүүдые бай- ...гээ концертые шэ- ...эрэһээ түрэл кол- ...гэбэ.

...хиие хүтэлбэрилдэг ... Цыден Цыренда- ...лий Нагмитов, хо- ...енжапова, тракто- ... Гончиков, һаали- ...ыпова, һургуулиин ...мила Иприцкая, ..., захадаа гарташа-

гүй олон манай залуу артистнар бэлигээ дэлгэбэ.

Тус концертын номернуудай нэгэниинь яаха аргагүй сэдьхэл зүрхыем доһолгоо. «Инаг гансым нюдэд» гэһэн азербайджан арадай дууе манай нютагай буряад хүбүүн Самбуу Нагмитов яһала һайхан аад, үшөө дүй дүршэлгүйхэн хоолойгоор дуулаба. Энэ дууе би эгээ түрүүшынхеэ оронойнгоо ниислэл хотодо «Москва» гэжэ кинотеатрай эстрадын дуушанай оркестртэй хамта дуулахадань, ехэ һайхашаажа, өөрөө балай тиимэ дууша бэшэшье һаа, аялгынь сээжэлдэжэ абаһан хүм. Харин мүнөө нютагайнгаа клуб соо энэ дуу шагнажа һуухадаа, арбаад жэлэй урда тээ студент ябаһан үе сагни эжэлүүдгүй һанагдажа, сээжэм баяр жаргалаар халижа байба.

Уран һайханай концертын һүүлээр бүришье гоё юумэн болоо. Ябахыса ябаһан, шэнэ жэлэй вечерые ямарханш оршон байдалда угтажа үзэһэн намда энэ, жаран гурбан ониие угталгада зорюулагдаһан вечер эгээл гоё һайхан, хүхюун зугаатайгаар үзэгдөө. Зал соохи һуури һандайнуудые иишэ тиишэнь зайлуулаад, тэб тэгэндэнь элдэбын ялагар тологор үнгөөр галтаһан, тоо томшоггүй олон гоёолто нааданхайгаар шэмэглэгдэһэн ёлкоёо үлөөбэбди. Ханын хажуугаар табяатай һандалинууд дээрэ нютагаймнай ахамад зон, үбгэд хүгшэд дүхэриглэн хаража һуубад. Харин залуушуул ёлкоёо тойрон, «клубайнгаа налаахын нахилзаса» ёохор хатарна. «Ёохор нааданайнгаа хуушаржа», һонёо буурахадаа, ямар нэгэн ондоо энеэдэтэй наада эмхидхэнэ. Эдэ наадануудайнь олон янза гээшэнь гайхалтай. Гайхахынгаа хажуугаар би эдэ наадануудые анха түрүүн һанажа бии болгоһон хүнүүд тухай, тэдэнэй дууһашагүй баян шог зугаа тухай бодоод орхиноб. Эдэ хүхюун наадануудайнь зариман манай энэ клуб соо, манай залуушуулай үүргээр мүндэлһэншье байжа болохо юм. Юуб гэхэдэ, манай нютагай залуушуул шог зугаагаар яаха аргагүй баян зон даа. Хүнүүдые энеэлгэн хүхеэхэ дундаршагүй хурса бэлигээ электрик Баяр Жамсуев, тракторист Толя Омбоев, хонишон Дамби Иванов харуулба. Зоной альга ташалган байд гээд лэ наяржа, энеэдэн ордоһолон зэдэлнэ.

Шог нааданай һүүлээр уһанай урасхал мэтэ аажам һайханаар вальсын хүгжэм зэдэлжэ, зал соохи зон гансада хүгжэмэй аяда ороодхино. Энэ олон зониие мэдэлдээ абаад, дураараа эрьелдүүлжэ шадаха эди шэдиеэ гаргаһан баянист Сергей Цыдендамбаев толгойгоо омогоор дээрэ үргэн, холые шэртэнэ.

Хэдэн танцын һүүлээр һайнаар хатарһан зондо шан үгтэхэ гэжэ соносхогдобо. Залуушуулай дунда Сэпэл бидэ хоёршье бэеэ үгылхэгүй шадалаараа эрьелдэбэбди. Танцын дүүрэхэдэ, залуушуул бидэнэй хүлеэгээгүй нэгэдэхи шан мандаа барюулжархёо. Залуу нүхэднай, дүүнэрнай, өөһэдтэнь орходоо арба хорин жэлээр аха наһыемнай хараадаа абажа, иимэ ехээр хүндэлжэ байна гэжэ мэдээд, баярлахынгаа хажуугаар нэгэдэхи шан абаһандаа һэмээхэн омогорхоно хэбэртэйбди.

Хатар танцые буряад арадай наадан һэлгэнэ. «Наадан дээрээ ерээбди даа, ерээбди даа сааш, наадаһан зоноо харагты даа, харагты даа саашь»,—гэдэг ульгам буряад дуун ута аялгаар ханхинашана. Энэ нааданай эхилхэдэ ханын хажуугаар һууһан ахамад зомнайшье бодошоо. Удаань баһа танца болобо. Хатарха хүнүүд мүнөө бүри олон болонхой. Арадай нааданай жэгүүр доро зоригжоһон ахамад зомнай мүнөө шада яда хатарна. «Кружок эмхидхэжэ, наһатайшуулаа танцада һургаха болобо хабди»,—гэжэ залуушуул хоорондоо хөөрэлдэнэ.

Наада ударидагша Ким Омбоев баһа ондоо һонин зүйл—аттракцион эмхидхэжэ, гэнтэ хүнүүд нэгэ газартаа обооролдон хараад, хүхюун энеэдэн клубые доһолгоно.

Нютагтамни болоһон энэ вечер наһан соогоо минии үнгэргэһэн хэды олон шэнэ жэлэй вечернүүдһээ бултанһаань абтаһан хамаг һайн дээжэнь мэтээр намда һанагдаа һэн.

Иимэ гоё һайхан вечер эмхидхэһэн залуу багшанар болон комсомолшуудта нютагаархинайнгаа бултанайнь үмэнэһөө баяр хүргэн, доро дохихо дурам хүрэнэ. Сүлөө сагаа хүхюунээр үнгэргэхэ, нютагайнгаа соёл хүгжөөхэ талаар хото хүдөө хоёрой хоорондохи илгаае усадхажа байһан залуу нүхэд манай Түгэнэ нютагта олон даа. Ажал хүдэлмэреэр урдалжа, колхозоо хүгжөөжэ шадаһан хүнүүд ажабайдалаа бүри һайхан болгохо, ухаан бодолоо улам баяжуулха, соёл культурые дэбжээхэ зорилго урдаа табинхай. Энэ һайн һайхан хэрэгынь шэнэ жэлдэ бүри үргэн дэлисэтэй байхань болтогой!

Гунга Чимитов.

Мухар-Шэбэр.

ОРШУУЛГЫН БУЛАН

Манай газетын хуудаһанда «Оршуулгын булан» эмхидхэхэ шухала гэһэн оршуулагшад болон уншагшадай һанамжые хараадаа абажа, саашадаа иимэ булан эмхидхэгдэхэ болобо. Эндэ зарим үгэнүүд, терминүүд, үгүүлэлнүүд болон холбоо үгэнүүдэй оршуулганууд хэблэгдэжэ байхаар хараалагдана. Оршуулганудай хэр зүбөөр хэгдэһэн тухай уншагшадай һанамжаяа хэлэхыень хүсэнэбди. Мүн ямар үгэнүүдые хайшан гэжэ оршуулаа һаа зохисотой, зүйтэй байһан тухай өөһэдынгөө дурадхалнуудые оршуулагшад болон уншагшадай оруулжа байбалынь һайн бэлэй.

Нитэ-политическэ, экономическа, философско, техническэ, дипломатическа терминүүдые зүбөөр оршуулха илангаяа бэрхэтэй байдаг. Тиимэ хадань тус үгэнүүдые хайшан гэжэ тодо зүбөөр оршуулха тухай, тэрэшэлэн түрүүшын оршуулгануудай хэр зүб байһан тухайнь һанамжаяа манайда эльгээжэ байхыетнай уряалнабди.

Мүнөөдэр «Оршуулгын буланда» түрүүшынхеэ БКНИИ-гэй хэлэ бэшэгэй таһагай хүдэлмэрилэгшэ Л. Шагдаровай статья толилогдобо.

Түрэлхи хэлэнэйнгээ гайхамшаг баялигые оршуулгада сүм хэрэглэе

Автономно Буряад республикын тогтоһон сагһаа хойшо мүнөө хүрэтэр айхабтар ехэ литература ород хэлэнһээ буряад хэлэндэ оршуулагдаа. Гэтэр оршуулгые шэнжэлһэн ном һудар гэжэ оройдоо үгы, гансал нэгэ хэдыхэн статьянууд бии юм. Тиимэһээ оршуулгын элдэб олон асуудалаар олонитэ зоной һанамжаяа хэлэлсэн андалдаха булангай «Буряад үнэн» газетэдэ бии болгоғдоһониинь маша ехэ һайшаалтай хэрэг гээшэ.

Октябриин революциин һүүлээр буряад литературна хэлэн айхабтар ехээр хүгжэжэ, урдань үгы байһан термин болон үгэнүүдээр ехээр баяжаа. Гэхэ зуура ород хэлэндэ бии байгаа элдэб орёо ойлгосонуудые тэмдэглэн нэрлэһэн олон ород үгэнүүдэй эгээл зүб, һайн оршуулгань үшөөл олдоодүй байһаар. Тиимэһээ буряад хэлэнэй термин болон үгэнүүдэй зүбөөр бүрилдэн тогтонижорхо хэрэгтэ мүнөө нээгдэһэн «Оршуулгын булангай» угаа ехэ туһа хүргэхэ байһаниинь дамжагүй. Тиин энэ буландамнай ямар асуудалнууд зүбшэгдэхэ, хэлсэгдэхэ ёһотойб гэжэ өөрынгөө һанамжые тобшо тэдыгээр эндэ хэлэхэ гэһэн байнабди.

1. Нэгэдэхи хэлсэхэ зүйл гэхэдэ, оршуулхада хүшэр термин болон үгэнүүдые буряад хэлэндэ яажа оршуулхаб гэжэ хөөрэлдэхэ, эгээл зүб, ойлгосотой тодо, уран гоё оршуулгыень олохо хэрэг болоно. Мүнөө үедэ нилээд олон үгэнүүдэй оршуулгань зүбөөр олдожо тогтонижоронхой. Гэбэшье мүн олон үгэнүүдтэ тон тааруу оршуулга олдожо үгэдэггүй, тиимэ үгэнүүд элдэб олон янзаар оршуулагдадаг, заримдаа хэдэн ород үгэ, терминүүдые нэгэл үгөөр оршуулха ябадал үзэгдэдэг. Жэшээнь, һүүлэй үедэ хэблэлдэ **рубеж** гэжэ үгэ олоор хэрэглэгдэдэг болонхой. «**Рубеж** РСФСР на 1963 год по зерну—продать государству 2,5—2,6 миллиарда пудов» гэһэнтэй адли мэдүүлэлнүүд соо дайралдана. Энэ үгые **зорилго** «задача» гэһэн үгөөр оршуулхаһаа бэшэ ондоо арга олдоодүй. Тиигэжэ бүдүүн түлэб удхань гарабашье, нарин удхань гараагүй, «нуурынь тудагдабашье, нугаһаниинь тудагдаагүй» гэһэнэй үльгэртэй болоод байна.

Энэ мэтээр зүб оршуулгань бэлээр олдодоггүй хэды үгэнүүдэй һүүлэй үедэ юун гэжэ оршуулагдадагыень харуулая. Тиихэдээ 1954 ондо хэблэгдэһэн ород-буряад словарь сооһоо абтаһан оршуулга скобко соо үгтэбэ.

Национальная **ограниченность** — национальна **холо бодолгүй ябадал**; үндэһэ яһатанай **гэзгэнги заншал**; **гансал өөрынгөө** үндэһэ яһатанай тала хараха ябадал; (ограниченность—холо бодолгүй байлга);

дух национальной **исключительности**—үндэһэ яһатанай **имагта булюу байдаг хэбэртэй** үзэл; үндэһэ яһаяа **улэмжэ дээгүүртэ** тоолохо гэһэн эрмэлзэл; (исключительность—онсо зүйл, шухаг юумэн, ганса нэгэ ушардаг зүйл);

национальный **эгоизм** — национальна талаараа **хара амяа харахa ябадал**; үндэһэ яһатанай **хара амяа хараад байха заншал**, үндэһэ яһанай **хара хубяа хараад ябаха үзэгдэл**; үндэһэ яһатанай **гансал өөрынгөө тала харадаг ябадал**; (эгоизм—хара амяа харалга, биб гэхэ, эгоизм гаргаха);

обособление от лагеря социализма —социализмын лагерьһаа **тусгаар амяараа байлга**, **бэеэ амяарлалга**; **национальная обособленность**—үндэһэ яһатанай талаар **тусгаарлаха ябадал**, үндэһэ яһатанай **бэе бэеһээ тусгаарлан амяарлаха ябадал**; **обособленная**, авантюристическая внешняя политика—**тусгаар амяарланги**, балмад шанартай гадаадын политика; (обособление—амяарлалга, тусгаарлалга);

сектантство—зонһоо таһаранги суртал; албанские **сектанты**—Албанидахи **тусгаарлан таһарагшад**; **левосектантская** болезнь — **зүүн тээшээ тусгаарлан таһаралгын** аюул; (сектантство—сектантство, зонһоо таһаранги ябуулга);

раскол рабочего движения—хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй **бутаралга**; **хубаарилга**; **хахарал**; **хахаралга**; албанские сектанты и **раскольники** — **эб таһалан** таһарһан Албаниин хүтэлбэрилэгшэд; раскольничество и сектантство—**эб таһалалгын**, тусгаарлан амяарлалгын **зам**; (раскольник—гурим эбдэгшэ, хэрүүл татагша, эб таһалагша);

восстание—восстани; восставать—эсэргүүсэн бодохо; забастовка—бүһалгаан (забастовко); стачка—хүдэлмэри хаялга (стачка); бунт—бүһалгаан (бүһалгаан, бунт); противоречие—зүрилдөөн; **противоречивая** позиция—**худхаляа** хараа бодол; находится в **противоречии** с его указаниями — тэрэнэй заабаринуудта **харша**;

антагонизм — хёмороон;

очаги острых **конфликтов**—эрид хурса **зүрилдөөнүүдэй** гуламтанууд; империалистические **конфликты** — империалистнуудай **хоорондо болодог зүрилдөөнүүд**; **конфликт** в районе Карибского моря—Карибска далайн оршондохи **хёмороон**;

острые **трения**—эрид хурса **хёмороон**, хабиралдаан;

национальная **рознь** — национальна **хёмороон**;

периодические **кризисы**—саг үргэлжэ болодог **кризисүүд**; кризис — доройтолго, доройтон уналга; доройтон һалалга; идейный **кризис**—суртал бодолой **хёмороон**;

политические **потрясения** —политическэ **доһолгоон дорьбоонууд**; потрясения—доһолоонууд; конкуренция—үрдилдөөн; үрдилдөөтэ тэмсэл; зүрилдөөтэ тэмсэл;

местничество—нютагай аша туһа хараад ябалга; нютагай илгаа гаргаха;

приписки—түсэб дүүргэлтые худалаар нэмэн бэшэхэ; үлүүлэн бэшэхэ;

материальные блага—материальна ашаг туһа; материальна баялиг; эдихэ эдлэхэ юумэн; материальные потребности—материальна хэрэглэмжэ; эдлэл хэрэгсэлэй эрилтэ; в этом факте находит свое материальное выражение—энэ баримта дотор **бодотоор бэелэн** харагдана; материальная заинтересованность—материальна урмашалга;

Мүн тэрэшэлэн—идея, идеология, взгляд, дух, мировоззрение, душа, миросозерцание, концепция, представление, понятие, настроение, впечатление, кругозор, абсолютная истина, конкретная истина, нрав, мораль, точка зрения, предрассудки, иллюзия, мысль, сознание; научное открытие; концентрация, централизация, кооперирование; творить, создавать, разрабатывать, созидать, конструировать; единоначалие; текучесть кадров; автоматически, стихийно; слои, ряды, круги гэхэ мэтэ болон бусад үгэнүүдэй оршуулга тухай хөөрэлдэбэл һайн бэлэй.

2. Ондоо удхатайгаар хэрэглэгдэһэн тогтомол холбоо үгэнүүдые оршуулхань хүшэр байдаг. Зарим ушарта тэдээндэ тон таарамаар уран гоё тогтомол үгэнүүдэй бэлээр олдодоггүй дээрэһээ миин юрын үгэнүүдээр удхыень гаргаха баатай бологдодог, тиигэжэ тэдэ үгэнүүдэй уран гоё удхань һулардаг байха юм. Иимэ үгэнүүдэй мүнөө үедэ хайшан гэжэ оршуулагдадагай хэдэн жэшээ харуулая.

Американский народ, как говорится, **«прокатил на вороных»** некоторых наиболее агрессивных политических деятелей и в первую голову такого поджигателя войны, как Никсон—Америкын арад зон эгээл хархис зарим политическэ ажал ябуулагшадые, нэн түрүүндэ дай жүрөөдэгшэ Никсониие **дээдын тушаалнуудһаа намнаһан байна.**

В прошлом югославы нас ругали и мы не оставались в долгу—урдань югославууд бидэниие хараадаг байгаа, мүн **бидэнэршье уритэй байдаггүй һэмди.**

Все это решительно ни к селу, ни к городу—энэнь огто **хамаадахагүй байна.**

Таких болтунов, как говорится, **на пушечный выстрел не подпускать** к руководству предприятиями—хооһоор шашадаг хүнүүдые үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэ болгохоһоо байтагай, **дүтэшье табиха хэрэггүй.**

Наглухо закрыть все ходы и щели для всех, кто тянет руки к государственному добру—гүрэнэй зөөридэ гараа хүрэдэг хүнүүдэй толгойгоо шэхэхэ нүхэ һүбыень хаана яанагүй хааха.

Тут, видимо, в ряде случаев действуют такие силы, как приятельство и кумовство, когда как в басне говорится, назначение происходит стараниями кумушки — лисицы, «словцо замолвившей у львицы» — олохон ушарта эндэ танил талынхияа, ойро дүтынхиеэ хараха мэтын эрмэлзэлгэ гарана гээшэ ха. Басни дотор хэлэгдэдэгэй ёһоор «арсаланай һамганай этигэмжэдэ хүртэһэн» худагы үнэгэнэй оролдолгоор энэ ушарта томилолго хэгдэнэ ха юм.

Согнуть в бараний рог—хусын эбэр мэтэ мушхаха (хэн нэгые бүхэд бариха).

Ород хэлэндэ ехээр дэлгэрэнги иимэ тогтомол үгэнүүдтэ таараха уран мэргэн, онһон гоё буряад тогтомол үгэнүүдые «Оршуулгын буланда» толилжо байха ёһотойбди.

3. Гансал үгэ гү, али үгэнүүдэй холбоо хайшан гэжэ оршуулхаб гэжэ хөөрэлдэхэ бэшэ, харин оршуулга хэхэдээ, унжагар ута мэдүүлэлнүүдые хайшан гээд таһалха тухай, мэдүүлэлнүүдые хоорондонь яажа холбохо, зарим оршуулхань хүшэр нэрэ үгэнүүдые хайшан гэжэ глаголоор гаргахаб, мүн стиль, найруулга гэхэ зэргын асуудалнуудые хэлсэхэ ушартайбди.

4. Эндэ һаяхан гаргаһан статья соогоо К. М. Черемисов «Буряад үнэн» газетэдэ «Буряад хэлэнэй баялигай булан» бии болгохо гэжэ дурадхал оруулһан байгаа. Тусгаар ондоо иимэ булан байгуулхагүй, харин түрэлхи хэлэнэйнгээ баялиг тухай энэ «Оршуулгын булан» соо бэшэжэ байбал зүйтэй гэжэ һанагдана. Тиихэдээ али нэгэн буряад үгэ, мэдүүлэл ород дээрэ яажа оршуулагдахаб, ородой ямар термин, үгэ тэрээндэ таарахаар байнаб гэжэ тодоруулбал һайн бэлэй. Жэшээнь, **говорить обоснованно** гээшые «үндэһэ баримтатайгаар хэлэхэ» гэхын орондо «саагуур абажа хэлэхэ» гэжэ, мүн унаһан малгайгаа абангүй хүдэлхэ гээшээр «работать не покладая рук» гэһэн хэлэлгые оршуулбал зүйтэй шэнги.

Арад зоной дунда хэрэглэгдэдэг шүүһэтэй, шэмэтэй, удха түгэлдэр үгэнүүдые оршуулгада хэрэглэхэ шухала гэжэ һанагдана.

Л. Шагдаров,
хэлэ бэшэгэй эрдэм[illegible]
канд[illegible]

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

УРГАСЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ

ПХЕНЬЯН. КНДР-тэ шэнээр баригдаһан ба бии байһан газар уһалалгын барилгануудые шэнэдхэһэнэй ашаар шэнэ жэлдэ рис тариха полиин талмай 30 мянга гаран гектараар ехэ болгогдохо юм.

Газар уһалха барилганудые үргэдхэхэ болон тэдэниие бүхэлхэ хүдэлмэринүүдтэ үнгэрэгшэ жэлэй һүүлшын кварталда 150 мянган хүн хабаадалсаа. Тиигэжэ газар уһалха хуушан барилгануудые заһабарилхатайгаа хамта шэнэ барилгануудые хэхэ арга олдоо.

ПОЛЬШЫН ГҮРЭНЭЙ АЖАХЫНУУДАЙ АМЖАЛТАНУУД

ВАРШАВА, январиин 4. (ТАСС). Үнгэрһэн ажахын жэлдэ Польшын гүрэнэй ажахынууд 10 процентээр ехэ ороо̄һо таряа ургуулжа абаа. Гүрэнэй хүдөө ажахынуудай олзонь урда жэлэйхидээ орходоо 500 миллион злотоор дээшээ болоһон байна. Сагай уларилай муу байгаашье һаань, гектар бүриһөө 16,8 центнер ороо̄һо таряа, үмсэ тарияашадай ажахынхида орходоо, 125 центнерээр ехэ хартаабха абаһан байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэнэй хүдөө ажахынуудта эбэртэ бодо малай тоо толгой 19 процентээр олошороо. Һү, мяха, үндэгэ, ургамалай тоһо һураггүй ехээр абадаг болоһон байна.

ПОЛЬШО — КУБАДА

ВАРШАВА, январиин 4. (ТАСС). Польшын мэргэжэлтэд Кубада хоёр судоверфь барижа үгэхэ болоо юм. Гаванада баригдаха нэгэниинь—судануудые заһабарилха, нүгөөдэдэнь шэнэ суднанууд баригдаха байна.

Тэдэ верфьнүүдэй проектнүүд зохёогдонхой. Польшын судоверфьнүүдтэ болон техническэ һургуулинуудта Кубада хүдэлмэрилхэ мэргэжэлтэд—судна баригшадай кадрнууд бэлэдхэгдэжэ байнхай.

ХИТАДАЙ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКАДА

ПЕКИН, январиин 4. (ТАСС). Хойто Хитадай промышленностиин томо түб болохо Тянь-Цзиньдэ үнгэрэгшэ жэлдэ хүнгэн промышленностиин 20 гаран предприятинууд һэльбэгдэн шэнэдхэгдэбэ, үргэжүүлэгдэбэ. Тан-Шань городто шаажан зүйлнүүдые гаргаха заводой барилга дүүргэгдэнхэй. Тус завод жэл соогоо арадай үргэн хэрэглэлэй 10 миллион шаажан зүйлнүүдые гаргадаг болохо юм.

Хубэй провинцида энэ жэлдэ рисэй болон хлопогой үндэр ургаса абахын түлөө тэмсэл хэгдэжэ байна. Арадай коммунануудай 2 миллион шахуу гэшүүд 90 мянган жэжэ, дунда болон томонууд газар уһалалгын барилгануудта хабаадалсана.

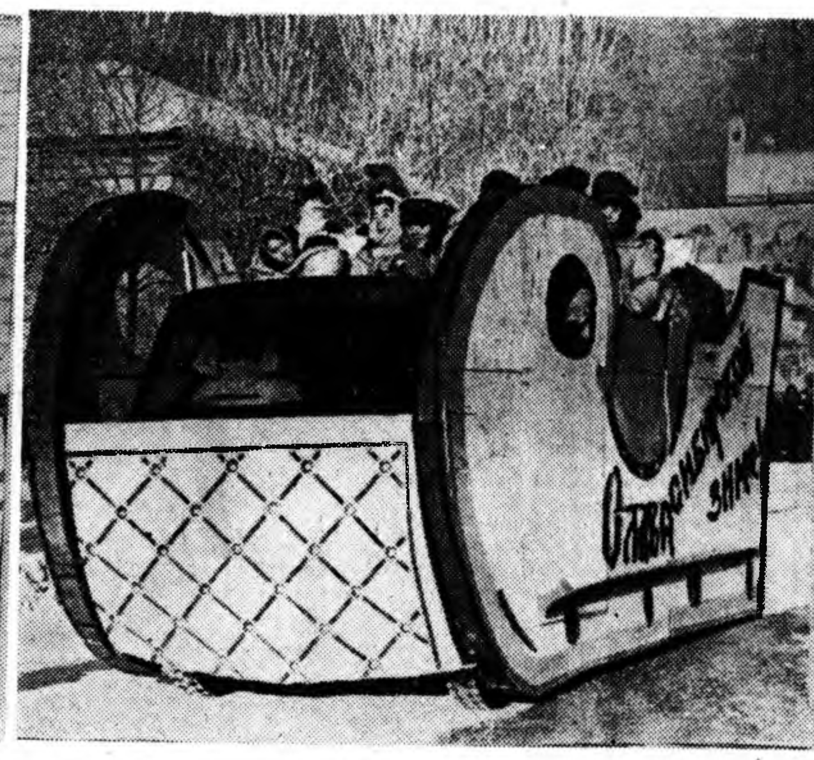
***

Юньнань провинциин тариашад үнгэрэгшэ һарын тэн багаар 20 мянга гаран центнер тамхи гүрэндөө тушаажа, гүрэнэйнгөө түсэбые дүүргэбэ. Юньнань провинци хадаа тамхи ехээр ургуулдаг Хитадай гол район юм.

БУР... ...химээр... ...ы хурьга... ...арза ...дые ...тай ...ар түлө... гэжэ ...ань бата бэшэнэ.

БАЙГАЛАЙМНАЙ ҮМЭНЭХИ ҮБЭЛ ЕРЭЭЛ ДАА

Эртэ үглөөнһөө эхилээд...

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр. Республикын ниислэл—Улаан-Үдэ хотодо Байгал шадарай шэмэрүүн үбэлэй һайндэр түрүүшынхеэ үнгэргэгдэхэнь гэһэн һураг суу дуулаһан городоймнай ажалшад үйлсэ, талмайнуудтаа олоороо гаража, сэнгэбэ, зугаалбад. Энэ үдэр янгинама шэмэрүүн уларилтай үбэлнай «Намайе һайндэрлэбэ» гэһэндэл хэзээ хэзээнэйхиһээ хүйтэн—наранай гараха багта дүшөөд градус хүрэтэр хүйтэржэ, тооһо манаяа бүри һүрөөтэйгөөр хөөрүүлнэ.

Улаан-Үдын городской Совдэй гүйсэдхэхэ комитедэй культурын таһагайхидай үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн энэ һайндэр республикын 40 жэлэй ойн баярта зорюулагдаа. Тиимэһээ ниислэл хотын ажалшадһаа гадна, хүршэ—Тарбагатайн, Загарайн ажалшад хурдан хүлэгүүдээ хашабаа шаргадаа хүллэнхэй, сэн бун гүйлгэлдэжэ, ниислэлдээ хүрэжэ ерэһэн байна.

Үбэлэй һайндэртэ хамтадаа арбаад хашабаа шарга, урда, хажуу талануудаа гоё һайхан шаргын түхэлөөр түхеэрһэн нэгэ автомашина бэлдэгдэһэн байха юм. Энээнһээ гадна ородой урдын маягаар хубсалһан хүбүүд, басагад һайндэртэ суглараһшадаа ехэтэ баясуулаа. Энээндэ республикын культурно-гэгээрэлэй училищиин һурагшад һайнаар бэлдэжэ ерэһыень тэмдэглэнгүй үнгэрхөөр бэшэ ха. Илангаяа ородой урдын баатарнууд Илья Муромец, Алеша Попович, Добрыня Никитич гэгшэдэй түхэлөөрнь хубсаһа хунараа, һэлмэ жадаяа хуяглан үмдэһэн баатарнуудай морид дээрэ һуугаад, гурбан хүбүүдэй үйлсэ, талмайда гаража ерэхэдэнь, баатарнууд ерэбэ гэлдэжэ, суглараһшадай дунда хүл хөөрсэгэнөөн болоно.

Ородой гурбан баатарнуудай рольнуудые гүйсэдхэһэн тус училищиин театральна отделениин гурбадахи курсын һурагшад Черных Вадим (Илья Муромец), Петров Иван (Алеша Попович), Филиппов Анатолий (Добрыня Никитич) гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө наадаха нюурнуудые яһала һайнаар гүйсэдхэжэ, бултанай магтаалда хүртэһэниинь тэмдэглэлтэй.

...Үдэрэй 11 час 30 минутада һайндэртэ хабаадалсагшад Революциин талмай дээрэ сугларна. Эндэ суглараһшад бүхы юумэнүүдээ түхеэржэ, аян замдаа бэлэн болоод, Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион тээшэ ошоно. Стадиондо ерэхэдэ һайндэртэ суглараһшад хэзээ хэзээнэйхиһээ олон байгаа.

Гурбан баатарнууд, ородой урданай хубсаһатай олон яһатан елэгэр мүльһэн дээрэ гаража, элдэб зугаа наада эмхидхэнэ. Тиигэһээршье байтар үдэрэй эгсэ 12 час болобо.

Гоё һайхан хубсаһатай артистнууд, спортын элдэб зүйлэй наадада хабаадагшад, СССР-эй спортын мастер, республикын хэдэн удаа чемпион Тамара Шевчугэй (энэмнай Снегурочка болонхой) хойноһоо дахасалдан, мүльһэн дээгүүр ябажа, спортсменүүдэй парад үнгэргэнэ. Энээнэй удаа парадые ударидагша — городой спортын бүлгэм болон организацинуудай союзай соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Шадрин спортсменүүдэй мүрысөөндөө бэлэн болоһон тухай үбэлэй сэбэр һайхан эхэнэр болоһон—Снегурочкадаа элидхэнэ.

— Хүндэтэ нүхэд! Дорюун алхамаар ажалдаа хам ороһон таанартаа, долоон жэлэй табадахи жэлдэ үшөө ехэ амжалта туйлахыетнай хүсэнэб. Энээнһээ гадна, шэнэ жэлээр дашарамдуулан амаршалха зуураа, ажалдаа, һуралсалдаа, спортдоо, ажабайдалдаа һайн амжалта туйлахыетнай хүсэнэб,—гээд Снегурочка юрөөгөөд, мүрысөө эхилхые зүбшөөнэ.

Мүрысөөнэй эхилхын урда тээхэнэ, тэндэ суглараһшад ирагуу гоё хүгжэм доро элдэб олон хатар наадажа, сэнгэһэн байна. Удаань шайбатай хоккей наадагшад өөһэдынгөө талмай дээрэ ошожо, хоорондоо наадана, нүгөөдүүлынь—хурдан хүлэгһөө дутуугүй хурдаар гүйлгэлдэгшэд-конькишад хоорондоо мүрысэжэ, харагшадаа мүн урмашуулна.

Стадиондо айлшаар ерэгшэдые халуун эдеэ хоолоор хүндэлхөөр ерэһэн худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд стадионой эндэ, тэндэ ошожо ябаад, амтатай халуун эдеэ барюулна.

...Революциин талмай, городой культурын болон амаралтын парк ерэн гэһээ, нюдэ һаргама гоёнсогуудаар шэмэглэгдэһэн хатарша моридто үхибүүдшье, залуу, хүгшэншье хүнүүд һуугаад, моридой хатар жороо мэдүүлэн дуратай тээшээ гүйлгэлдэжэ сэнгэнэ, хүхинэ.

...Хатархадаа хаядалтай
Хатар жороо морин юм даа... гэжэ дуулалдахашье хүнүүд амаргалшад дунда олон байгаа. Эндэһээ саашаа түсэбэй ёһоор, үдын адагта һонирхолтой зугаа наадан дэлгэрээ.

Үдэшэндөөшье наадан замхаагүй

Үдэшын долоон час. Революциин талмай. Газаа янгинама хүйтэн. Үбэлэй эхилхэһээ хойшо үшөө иимэ хүйтэн болоогүй һэн. Градуснигые харахада, гушан зургаан градус харуулжа байба. Хэды хүйтэн байбашье һаань, хүн зоной шэг шарайда хүхюун сог, энеэдэ наадан соностоно.

—Байгалаймнай үмэнэхи янгинама хүйтэн ерэбэл даа,—гээд үндэр бэетэй нэгэ эхэнэр хажуудаа байһан нүхэртөө хандана.

—Теэд сагнайшье хүйтэнэйл ха юм,—гэжэ тэрэнь харюусана.

— Һайндэрнай одоо хүйтэнөөр тохёолдобол даа. Хоёр-гурбан үдэр урид зарлагдаа бол, дулаанаар тудаха һэн,—гэжэ нэгэ сүүмхэ бариһан буряад үбгэжөөл (магазинда ошожо ябаа хаш, багсаахада) шаналан хэлэнэ.

—Хонин төөлэй эдигдээл хадаа, һайн гээшэл,—гээд тэрэ эхэнэр хэлэнэ.—Манай Железнодорожно район диилээл даа!

— Хойто үбэл ерэнэл аабза, манай Советскэ район саһан хэрэмые дабахал байха. Эрьехэ наран ээлжээтэй ха юм,—гэжэ үбгэжөөл найдабаритайгаар мэдүүлбэ.

— Харанал аабзабди!—гээд тэрэ эхэнэр хонгёогоор энеэнэ.

Тиигэһээр байтарнай үдэшын наадан эхилбэ.

Ородой хуушанай үбэлэй һайндэрэй ёһоор наада зугаа үүсхэгшэд гүйжэ гараад, үбэлэй наада эмхидхэнэ. Удаа удаалан гуслиин хүбшэргэйн утаһа дайран, солгёо хүгжэм наяргаһаар гуслярнууд гаража хатарнад, тэдэнэй хойноһоо гудошнигууд гаража, наада улам саашань хүгжөөнэ.

Хүхюу, согтой энеэдэн, хатар наадан Революциин талмай дээрэ зэдэлбэ. Нөөхи үүсхэлшэднай гараад, хүгтэй наада саашань дэгжээнэ, шэнэ һонин наадануудые эмхидхэнэ.

Залуушуул хэмэл хада дээрэһээ һолжоржо, нэгэнэйнгээ хүл дээрээ тогтонгүй хада руугаа хиидэшэхэдэ, хойноһоонь дахаашадынь дабхасалдан унана.

Атракцион захалшаба. Залуушуул дүхэриглэн байжа, «Гурбадахи хүниинь үлүү» гэһэн ород арадай наада эмхидхэнэ. Үлүү хүниинь намнаха баатай боложо гүйнэ. «Бариг-дангүй гүйһэн хүндэ шангууд үгтэхэ юм»—гэжэ соносхоод, тус наада бүри хүхюу согтойгоор ябуулна.

«Улаан Москва» духи нэгэ залуу хүбүүн шүүжэ, хажуудаа байһан басагандаа бэлэг болгон һарбайхадань, тойроод байгша зон альга ташажа һайшааба. Һам, мылэ, ном, дэбтэр болон элдэбын жэжэ божо зүйлнүүдэй шангуудые атракциондо хабаадагшад абаба.

Хоровод эхилээд, хүнүүд олоороо орожо хатарна. «Хүйтэндэ, юрэдөө, таарамжатай наадан шуу» — гэжэ үбэлэй һайндэрэй эдэбхитэй эрхилэгшэдэй нэгэн болохо Г. П. Миронова хэлэнэ.

Нээрээшье, хороводто орожо хатархада, дааража бээрэжэ байгшадай бэе халана ха юм. Теэд агаарай сэлюундэ сэнгэхэ гээшэ хэды аятай гээшэб.

Шэхэ, хамараа шэмэрүүн хүйтэндэ шэмхүүлбэшье, улаан-үдынхид амаралтынгаа үдэрые угаа хүхюугээр үнгэргөө гэхэдэ буруу болохогүй.

Үдэшын арбан нэгэн час болотор Революциин талмай дээрэ согтой энеэдэн, хүхюу наадануд замхаагүй.

Алдаршыш, залуу наһа

Сээжэ дүүрэн зугаатай, сэдьхэл дүүрэн баяртай согтой солбон залуушуул хэзээдэш хүхюутэй. Залуу наһан, залуу хүсэн! Тэдэнэрэй зориһон зориг, хүсэһэн хүсэл юундэшье һаатахагүйл. Ажалайшье сагта, амаралтыншье үдэр эдир залуушуулай эршэ хүсэн хододоо зангиранхай. Харахада хабатай даа, залуу наһан!

Хүйтэнэй охиндо хөөрэһэн сэмхэг уужам талаар хуа тооһо татуулна. Гол горходые үгсэн оодорһон шэмэрүүн жабар шэхэ шэмхэн, хасар озоод һөөл зохид. Ородой үбэл, Сибириин үбэл!

Үдэ голой адагта...

«Сэлэнгэ мүрэнэй һэжүүртэ» гэһэн уран зохёолшо Хоца Намсараевай бэшэһэн шүлэгэй үгэнүүд ээлүүдгүй һанаанда ороно. Эгээл тэрэ газарта үбэлэй һайндэр үргэлжэлүүлэгдэбэ. Буряадай 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион тээһээ хүнүүд тэрээн худар олоороо субана. Жэлэмэл асфальт шэнги жэгдэхэн мүльһэн харгыгаар хүнгэн автомашинануудта һууһан, мүн хоёр-гурба мори хашабаа шаргада паарлан хүллэһэн хүнүүд Үдын адаг тээшэ зурыса табилуулнад. Үбдэг тулама саһатай шугын дунда эндэш, тэндэш баглагар сагаан утаа бааюулһан түүдэгэй галнууд улаан дүлэ соробхюулна. Улаан-Үдымнай ажалшад—үбгэд, хүгшэд, үхи хүүгэдгүй тэндэ олоороо сугларанхай, залуушуулай жабхаланта наада харахые тэшэ ядан, хатар зугаа таталуулна.

Голой эрье дээрэ саһа хүрөөр баригдаһан тэбхэр сагаан хэрэм тобойно. Тэрэнэй дунда хадхагдаһан үндэр һургаагай оройдо «Алдаршыш, залуу наһан» гэһэн уряатай улаан туг намилзана.

Тиигэһээр байтар дээрэ хэлэгдэһэн гурбан баатар айлшалан ерэжэ, морёороо хэрэмые тойрон гороолно. Уданшьегүй городой гурбан районой команданууд бэеэ зэһэжэ эхилнэ.

Малгайнуудтаа улаан лентэ уянхай Октябрьска районой команда хэрэм хамгаалхаар бэлэн. Тиихэдэ Железнодорожно болон Советскэ районуудай команданууд хэрэмдэ добтолхоор бэлэдхэл хэнэ. Хамагай түрүүндэ добтолго хэһэн Железнодорожно районой спортсменүүд хэрэмэй дүрбэн тээһээ бүһэлэн, саһаар буласа шэдэбэ. Добтологшо команда урагшаа дабшан, саһан хэрэм дабан орожо, улаан туг хиисхүүлһэн һургаагта уяатай байһан улаан лентэ тайлан абахын түлөө тэмсэл үргэлж... тэрэ лентэ бу... тябрьска рай... ха байгаа. Гэ... дынгөө хамга... рижа шаданг... риинхид були...

Хэнһээшье ... уялаа тайлаж... Үдын локомоти... шинист Фелик... той. Тиигэжэ ... районойхид ... «ура» хашхар...

Һүүлээрнь ... һэн дээрэ ... үргэлжэлүүлэг... һарта ажалһа... аараг ябадалт... ран этэгээдүүд, зольбонуудай ... мануули асар... дэй наада эне... үзэгдөөд, шоб... улаан галаа... шаташана. Ии... үлэгдэл хог бо... рон, үгы хэгдэ... на.

Үдын адагта ... һайндэрэй үргэ... Революциин ... нүүлгэгдээ һэн.

Байгалай үмэ...
талгын һайндэ...
редакциин инф...
гайхид бэшэн ...

ХИЛЫН ЦААНАҺА

Конгодо юун боложо байнаб

ЛОНДОН, январиин 5. (ТАСС). Конгоһоо олон ондоо мэдээнүүдэй ерэжэ байһан хадань, баруун Европын монополис бүлэгүүд Чомбе гэгшые абархын тулада Катангада ООН-ой сэрэгүүдэй добтолгые болюулжа шадаа гү, али үгы гэжэ мэдэхын аргагүй байна.

Рейтер агентствын корреспондентын Леопольдвильһаа мэдээсэһэн ёһоор, тусхай политическэ асуудалнуудаар ООН-ой Генеральна секретариин орлогшо Банч ехэ яаралтайгаар Леопольдвильда ерэ ерэһээр, бүхы Катанга соогуур «һаадгүй ябажа байхын» тулада, тэрэ тоодо мүнөө үедэ Чомбейн армиин мэдэлдэ байһан Колвизидашье ООН-ой сэрэгүүд дайшалхы ябуулгаяа үргэлжэлхэ юм гэжэ мэдүүлбэ. ООН-ой сэрэгүүд «ямаршье эсэргүүсэлтэтэй ушарангүй» урагшаа дабшаха бэзэ гэжэ найданаб гээд Банч нэмэн хэлэбэ.

Тиибэшье ООН-ой сэрэгүүд үсэгэлдэр эзэлһэн газарнуудтаа бэхижүүлгэнүүдые түхеэржэ байна, ахалагша офицернүүдэй хэлэһэн ёһоор, мүнөө үедэ Колвизида добтолго хэхээ байнагүйбди гэжэ хэлэбэ гээд Элизабетвильһээ мэдээсэнэ.

Ээдэйнгээ наймааталдажа байхые Чомбе шагнаархана

НЬЮ-ЙОРК, январиин 5. ТАСС-ай корреспондент Н. Туркатенко мэдээсэнэ.

ООН-ой түлөөлэгшэдэй Конгоһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, колониальна гүрэнүүд өөһэдынгөө хүсэһэндэ хүрэжэ шадаба ха: Катангада ООН-ой сэрэгүүдэй ябуулга болюулагдаха дээрээ хүрөөд байна.

Чомбейн түшэг тулга болохо Жадовиль городые ООН-ой сэрэгүүдэй дайлан абаһанайнь түлөө ООН-ой түлөөлэгшэ январиин 4-дэ хэпэн мэдүүлгэ соогоо колониальна гүрэнүүдэй урда хүлисэл гуйһаншуу болоод, Чомбейн жандармериин, тэрэнэй гадаадын гүрэнэй сэрэгүүдэй тэрьедэн ошоһон Колвизи городто ООН-ой сэрэгүүд добтолго хэхэгүй гэжэ найдуулба.

Тиимэ болохолоороо, Чомбе баһа дахин амяа абаха сүлөөтэй боложо, өөрынгөө сэрэгые олошоруулха, байрануудые һэлгэхэ арга олобо. Ехэ һайнаар зэбсэгжэһэн хариин хүлһэнэй сэрэгүүд Колвизидэ сугларжа байна гэжэ АП агентствын корреспондент мэдээсэнэ.

Тиихэ үедэнь ООН-ой штаб-квартирада колониальна гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд Конгын түбэй правительстватай Чомбейн «хэлсээ» хэхэ «таатай ушар байдал» хангаха эрилтэ хэжэ, ООН-ой секретариадай хүтэлбэриие баалажа байна. Ямар зорилготойгоор иигэжэ байнаб гэхэдэ, Чомбедэ таатай байдал хангаха, ООН-ой секретариадай хүтэлбэриһөө болон Конгын түбэй правительстваһаа буулта хэхыень хүлеэнэ. Англи болон Бельги мэтын колониальна гүрэнүүд хадаа яажашье һаань, Чомбее Катангын правительствын толгойлогшоор үлөөхэ зорилготой байна.

Конгодо ООН-ой сэрэгэй добтолгоёо дахинаа хэжэ эхилхэ «аюулые» зохидоор хэрэглэжэ, Холбоото Штадууд НАТО-дохи өөһэдынгөө ханинарые балхидажа, Катангын баялигые хубаалдаха талаар үгэ дууламгай байха эрилтэ табина. Тиигэ һаатнай Чомбее үлөөхэбди гэһэн найдуулга үгэхэ байһанаа мэдүүлнэ. «Конгын ерээдүйн политическэ ажабайдалда господин Чомбее һуури-гүй үлөөхэ хүсэлгүйбди» гэжэ Гүрэнэй департамент январиин 4-дэ сэхэ хэлэһэн байна.

Нүгөө талаһаа, Чомбейн ехээр тумархаа һаань, тодорхойлон хэлэхэдэ тэрэнэй ээдэй, Англиин болон Бельгиин монополинуудай гэдэргээ булялдаа һаань, Катангын баялигые хубаалдалсахаяа арсаа һаань, Холбоото Штадууд Чомбейн орондо ондоо үгэ дууламгай зарасые бэдэрээ һаань дээрэ гэжэ «Вашингтон пост энд Таймс Геральд» газетэ сэхэ ойлгуулһан байна.

Ээдэйнгээ арсалдаае Чомбе анхаралтайгаар шагнажа байна. ООН-ой сэрэгүүдэй һайн дурааран үгэһэн «амаралтые» ашаглажа, өөрынгөө сэрэгые бэхижүүлжэ, олошоруулжа байха зуураа «эсэстээ хүрэтэр байлдаха гэһэн эрид шиидхэбэри» тухайгаа шууяа гаргана. Мүн тиихэ зуураа, Конгын түбэй правительстватай «У Танай түсэбые» бэелүүлхэ асуудалаар хэлсээ хэхээр бэлэмди гэжэ хэдыдэхеэ хэлэжэ байна гээшэб! Энэ түсэб юу хараалнаб гэхэдэ, Катангын автономиие, тиигээ хадаа энэ провинциин баялигые гартаа барижа байһан «Юнион Миньер» компаниин эзэрхэлгые тэрэ зандань үлөөгөөд, «Конгын федераци» байгуулха гэһэн байха юм.

США хадаа Англи Бельги хоёрые Катангада ехээр эзэрхэхээ болижо, Америкые тэндэ хабшалдуулха эрилтэ табина, тиигээд Конгодо болон тэрээнтэй зэргэлжэ байһан Африкын оронуудта—илангаяа Португалиин колони болохо Анголодо «бомбын тэһэрхээ» байһан хадань, «У Танай түсэбые» түргөөр бэелүүлгэдэ һаад бү ушаруулагты гэнэ.

Катангада...

ПАРИЖ, ... (ТАСС). Катан... тухай Конгоһоо... мэл Нацинууда... һаа ерэһэн мэдэ... ондоонууд байн... можые толгой... штаб-квартират... городто түбхинэ... Франс-пресс а... респондент Э... мэдээсэнэ. Энэ ... Элизабетвильһэ... 180 милиин газа...

Чомбейн шэ... «һүүлшын хэрэ... Миньер» компан... тинуудтай Катан... горнорудна т... Чомбе хадаа... «ООН-ой зэбсэг... һүүлшын сохилт... рэлгэ хэжэ байн... пондент мэдээсэ... армиин солдаду... һэнэй сэрэгүүд ... гаалха ехэ бэлэ...

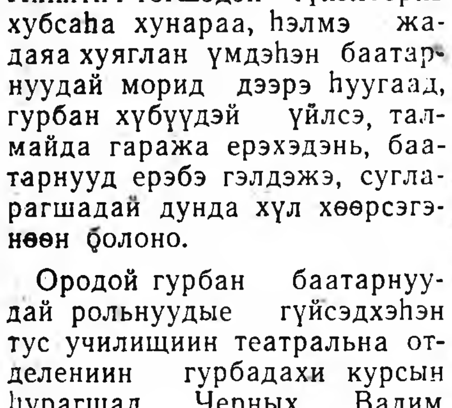
ЛОНДОН, ... (ТАСС). Генера... У Танда дүтын ... тушаалта хүнүүд... үедэ Нэгэдэмэл ... Организациин сэ... зида добтолхогүй... на гээд, Рейтер а... респондент ООН-... тираһаа Нью-Йо... эльгээбэ.

Корреспондент... ёһоор, Колвизи ... хагүй гэһэн захи... сэрэгүүд абаа.

Япондо хүдэлмэришэдые олоор ажалһаань гаргана

ТОКИО, январиин 5. (ТАСС). 28 мянган хүдэлмэришэдэй ажалладаг Японой зургаан томо химическэ компанинууд ойрын сагта дүрбэ мянга гаран хүдэлмэришэдые ажалһаань гаргажа хаяхаяа түхеэржэ байна.

Тиихэдээ шулуу нүүрһэнэй промышленностиин хэһэн үйлэдбэриие «һайжаруулга» гэдэгые ороной химическэ промышленностиин предприятинууд баһа хэжэ эхилбэ ха юм. Улам бүри ургажа байгаа бэрхэшээлнүүд, мүн хари гүрэнэй монополинуудай шанга зүрилдөөн тэрэнэй шалтагаан болобо. Тиибэшье тэрэ «һайжаруулгаһаа» хододоо хүдэлмэришэд лэ хохидодог юм.

ҮНЭН

Редактор
Ц. Ц. ...

Манай адрес, телефон...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Лени...
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. редак... ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни ... —24-74, сельского хозяйства, советского строитель... ры—47-59, промышленности, транспорта, инфор... литературы и искусства—34-05, писем и рабсельк... отдел переводов и корректорская—35-95, бухгал...
Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министерст...
Бурятской АССР.
Н00316.